

B I P T

**BELGISCH INSTITUUT VOOR POSTDIENSTEN
EN TELECOMMUNICATIE**

**Situatie van de elektronische
communicatiesector
2013**

INHOUDSOPGAVE

1.Voorwoord.....	4
2.Samenvatting.....	5
3.België en de Europese digitale agenda.....	7
4.Marktcontext.....	9
4.1.OMZET.....	9
4.2.TELECOMINVESTERINGEN.....	11
4.3.TEWERKSTELLING.....	12
5.Vaste telefonie.....	13
5.1.TOEGANGEN TOT HET VASTE TELEFOONNETWERK.....	13
5.1.1. <i>Directe spraaktoegangen in het vaste netwerk</i>	13
5.1.2. <i>Indirecte spraaktoegangen in het vaste netwerk</i>	15
5.1.3. <i>Vaste nummeroverdraagbaarheid</i>	15
5.2.VAST SPRAAKTELEFOONVERKEER.....	16
5.2.1. <i>Uitgaand vast spraakverkeer : volume</i>	16
5.2.2. <i>Uitgaand vast spraakverkeer : inkomsten (oproepen)</i>	19
5.2.3. <i>ARPU uit vaste spraak (abonnement + oproepen)</i>	20
5.2.4. <i>Gemiddelde prijs van vaste spraaktelefoonoproepen (per minuut)</i>	21
5.2.5. <i>Inkomend spraakverkeer op het vaste netwerk : volume en omzet</i>	22
6.Vast breedband.....	23
6.1.VOLUME.....	23
6.2. GEOGRAFISCHE ONTWIKKELING VAN VAST BREEDBAND.....	25
6.3. MARKTVERHOUDINGEN.....	26
6.4. SNELHEID.....	26
6.5. ARPU VAST BREEDBAND.....	28
6.6.WHOLESALE VAST BREEDBAND.....	29
7.Mobiele spraak-en datadiensten.....	30
7.1.ACTIEVE MOBIELE ABONNEES.....	30
7.2.MOBIELE NUMMEROVERDRAAGBAARHEID.....	33
7.3.MOBIELE ARPU (TOTALE KLANTENBASIS).....	34
7.4.MOBIELE SPRAAKTELEFONIE.....	35
7.4.1. <i>Uitgaand mobiel spraakverkeer</i>	35
7.4.1.1.Volume.....	35
7.4.1.2.Gemiddeld belvolume per maand.....	37
7.4.1.3.Inkomsten mobiele spraak.....	37
7.4.1.4. Gemiddelde prijs uitgaande mobiele spraakminuut.....	38
7.4.1.5 .ARPU mobiele spraak.....	39
7.4.2. <i>Inkomend spraakverkeer op het mobiele netwerk</i>	40
7.4.2.1.Volume.....	40
7.4.2.2 Inkomsten.....	40
7.5.SMS.....	42
7.5.1. <i>Volume</i>	42
7.5.2. <i>Gemiddeld aantal verstuurde sms per maand</i>	43
7.5.3. <i>SMS inkomsten</i>	43
7.5.4. <i>Gemiddelde SMS-prijs</i>	44
7.6.MOBIELE DATA (EXCLUSIEF SMS).....	46
7.6.1. <i>Volume en gemiddeld dataverbruik per maand</i>	46
7.6.2. <i>Inkomsten uit mobiele data</i>	46
7.6.3. <i>Gemiddelde prijs mobiele data</i>	47
7.6.4. <i>ARPU mobiele data</i>	48
7.7.MOBIELE BREEDBAND (3 EN 4G).....	49

7.8.EU/EAA-ROAMING.....	52
7.8.1. <i>Evolutie van de prijzen</i>	52
7.8.1.1.Spraak roaming.....	52
7.8.1.2.SMS roaming.....	53
7.8.1.3.Data roaming.....	54
7.8.2. <i>Evolutie van de volumes</i>	54
8.Televisie.....	56
8.1. AANTAL TV-AANSLUITINGEN.....	56
8.2. INKOMSTEN EN ARPU DIGITALE TV.....	57
9.Residentiële bundels.....	58
9.1.PENETRATIE.....	58
9.2.RESIDENTIËLE BUNDELSAMENSTELLING.....	59
9.3.RESIDENTIËLE BUNDELS MET VAST BREEDBAND.....	60
9.4.RESIDENTIËLE BUNDELS MET DIGITALE TELEVISIE.....	61
9.5.RESIDENTIËLE BUNDELS MET VASTE TELEFONIE.....	61

1.Voorwoord

Het BIPT verzamelt statistieken over de ontwikkelingen in de elektronische-communicatiemarkten en ontsluit deze informatie via dit document dat vergezeld wordt van een interactieve presentatie op de BIPT website. Deze tool laat toe selecties te maken in de tonen resultaten zodat u snel de data kunt bekijken die u interesseert. (<http://www.bipt.be/nl/operatoren/telecom/statistieken>)

Met de publicatie van het rapport beoogt het BIPT het publiek en stakeholders op transparante wijze te informeren over de informatie die wordt opgevraagd in het kader van zijn bevoegdheden. Tevens voldoet het BIPT hiermee aan zijn verplichting om, conform artikel 34 van de wet van 17 januari 2003 met betrekking tot het statuut van de regulator van de Belgische post-en telecommunicatiesector, een jaarverslag op te stellen over de evolutie van de telecommunicatiemarkt dat door de Raad aan de minister dient te worden voorgelegd.

De statistische inhoud van dit document is in hoofdzaak gebaseerd op input van een representatief staal van operatoren die door het BIPT worden geselecteerd¹. De verzameling van de input verloopt via enquêtes met verschillende frequentie :

- Enquête van het BIPT in verband met de elektronische-communicatiemarkt: jaarlijks;
- Enquête i.v.m. breedband, zoals uitgewerkt door de Europese Commissie: halfjaarlijks;
- Enquête i.v.m. internationale roaming, zoals uitgewerkt door BEREK: halfjaarlijks.

De meest recente input slaat op het jaar 2013 : bedragen hebben daarbij steeds betrekking op het volledige jaar, volumes kunnen de situatie weergeven op het einde van het jaar (vb personeel – aantal bundels...) of slaan op een volledig jaar (vb volume spraaktelefoonverkeer).

Het rapport 2013 legt meer focus op de zakelijke markt. Naast de verderzetting van de rapportering over producten die zich specifiek richten op de zakelijke markt, zoals ISDN- BA en ISDN-PRA, breidt het BIPT zijn rapport voor het jaar 2013 uit met de publicatie van gemiddelde prijzen voor zakelijke diensten : vaste telefonie – mobiele telefonie – sms en mobiele data. Ook de gemiddelde omzet per zakelijke gebruiker per type dienst is toegevoegd aan het jaarrapport 2013.

De vergrote aandacht voor de zakelijke markt kadert in de uitvoering van het strategisch plan 2014-2016 waarbij de zakelijke gebruiker een meer centrale plaats krijgt in de missies van het BIPT ter bevordering van de belangen van de gebruikers en van de concurrentie op de globale elektronische communicatiemarkt.

Het BIPT dankt tot slot alle operatoren die hun medewerking hebben verleend aan de statistische data-opvragingen als ook aan het validatieproces waarbij data zijn herzien en initieel ontbrekende data zijn aangevuld.

¹ Met het oog op een efficiënte verhouding tussen de ingezette middelen en het bereiken van betrouwbare resultaten met de gewenste nauwkeurigheid werkt het BIPT, op grond van zijn ervaringen met de marktpelers in de elektronische communicatiesector, met een representatieve selectie van marktpelers.

2.Samenvatting

1. België heeft reeds 7 van de 13 prestatiedoelen van de Europese digitale agenda bereikt. Deze digitale agenda is één van de zeven pijlers van de strategie Europa 2020 die bepaalde groeidoelstellingen voor de Europese Unie (EU) tegen 2020 vooropstelt. Informatie- en communicatietechnologie (ICT) moet daarbij beter worden benut om innovatie, economische groei en vooruitgang te stimuleren.
2. De telecomsector heeft sedert 2011 te maken met een structurele omzetzakking. In 2013 behaalde de telecomsector 3,9% minder omzet (7,26 miljard euro) dan in 2012. Deze daling is vooral te wijten aan de terugval van de wholesale-inkomsten. Op de retailmarkt blijft de omzet stabiel (6,15 miljard) : de daling van omzet uit spraak ,zowel voor vast (- 2,9%) als voor mobiel (-4,6%) wordt gecompenseerd door de toegenomen inkomsten uit vast (+1,5%) en mobiel breedband (+ 1,9%).
3. De telecommunivesteringen groeien spectaculair met 49,2% tot 1,87 miljard euro. De materiële en de immateriële investeringen (exclusief de licentievergoedingen) dragen voor 33% bij aan deze groei. De overige 67% kan worden toegeschreven aan de licentievergoedingen die met 412 miljoen euro stijgen tot 433 miljoen euro. Deze stijging is het gevolg van de veiling van licenties in de 800 Mhz band.
In verhouding tot de dalende telecomomzet vereisen de telecomontwikkelingen steeds hogere investeringen : 25,8% versus 16,6% in 2012.
4. De tewerkstelling bij 11 door het BIPT geselecteerde telecomoperatoren loopt terug van 18.916 naar 18.513, een daling met 403 voltijds equivalenten.
5. De groei van het aantal actieve mobiele simkaarten inclusief M2M (+ 1,7% tot 13,25 miljoen) is toe te schrijven aan de full MVNO's en de M2M simkaarten. Het aantal actieve simkaarten van de mobiele netwerkoperatoren ging achteruit (-1,9%) evenals het aantal actieve simkaarten van de light MVNO's (-18,2%).
Postpaid mobiele simkaarten vergroten hun aandeel op jaarbasis van 56% naar 59,5%.
6. Volume mobiele diensten :
Kleinere stijging van het mobiele spraakvolume (+ 0,3% tot 15,52 miljard uitgaande spraakminuten versus 4,1% in 2012) en van sms (+2,3% tot 25,98 miljard versus 20% in 2012) en vooral meer mobiele data (+ 163% tot 8,08 miljoen gigabytes, exclusief MVNO). Hoewel het aantal verstuurd sms-berichten belangrijk blijft, maakt sms steeds meer plaats voor mobiele data.

Specifiek voor roaming, wanneer een Belgische mobiele abonnee communiceert als hij zich in het buitenland bevindt, is eenzelfde trend waarneembaar : de groeiende populariteit van communicatieplatformen en mobiele applicaties leidt tot een groei van het roaming volume aan mobiele data (+ 90% in de eerste drie kwartalen van 2013) terwijl roaming spraak en sms achteruitgaan (respectievelijk -4 en -7,2% over de eerste drie kwartalen van 2013). De groei wordt ondersteund door een verdere verlaging van de gereguleerde tariefplafonds binnen de EU : zo zakte het Euro-datatarief van 70 eurocent/MB naar 45 eurocent/MB).
7. Mobiel breedband (3-4G) groeit met 40% op jaarbasis en overschrijdt de kaap van de 5 miljoen mobiele breedbandabonnementen (5.103.965). Dit komt overeen met een penetratie van 45,7% (in termen van bevolking). In de EU-rangschikking van juli 2013 klimt België van de 25ste naar de 23ste plaats, maar blijft dus duidelijk onder het Europees gemiddelde.

8. Per actieve mobiele simkaart wordt er in 2013 gemiddeld 102 minuten per maand gebeld (+ 1 minuut t.o.v. van 2012), 176 SMS-berichten verstuurd (+ 5 t.o.v. van 2012) en 135 MB aan mobiele data verbruikt (+ 72 MB t.o.v. van 2012, exclusief MVNO).
9. Groei in mobiele data levert retailinkomsten op (+7% tot 350,2 miljoen euro) , maar de retailomzet uit spraak, sms en data samen daalt (-15% tot 2149 miljoen euro). Mobiele spraak (-19% tot 1436 miljoen euro) en sms (- 15,6% tot 362,8 miljoen euro) dragen hiertoe bij.
10. Vaste telefonie
De afname van het aantal toegangen tot het vaste telefoonnetwerk (-51.618 spraakkanalen tot 4,6 miljoen), de groei van de mobiele diensten, een verdere verlaging van de mobiele termineringstarieven die worden doorgerekend in de tarieven voor oproepen van vaste naar mobiele oproepen en het groeiend succes van spraaktelefonie over het publieke internet leiden tot 7 % minder vast spraaktelefoonverkeer (11,422 miljard minuten) en 7,1% minder inkomsten (439,9 miljoen euro).
11. Met 23% minder porteringen dan een jaar voordien komt het aantal porteringen tussen vaste operatoren in 2013 uit op 289.988. Dit is tegengesteld aan de evolutie van het aantal mobiele porteringen die in 2013 met 23% groeien tot 1.218.085.
12. De vaste breedbandpenetratie komt in juli 2013 uit op 33,6 %, Dit is 1,2 procentpunt hoger dan een jaar eerder. Hiermee bestendigt België zijn zesde plaats in de Europese rangschikking.
Kabel wordt in 2013 de meest populaire technologie : 51% van de breedbandverbindingen worden geleverd via de kabel. De DSL verbindingen vertegenwoordigen nog 48,7%.
De take up van next generation access (VDSL en Docsis 3.0) is hoog. Het aandeel van de hogesnelheidsverbindingen (minstens 30 Mbps) bedraagt 66 % eind 2013. Met een aandeel van 61% op het einde van juni 2013 staat België aan de top in het EU-klassement .
13. Op de residentiële markt worden eind 2013 144.386 bundels meer verkocht dan een jaar voordien, 2.769.559 in totaal. De groei vlakt af : +5,5% tegenover +15% in 2012 en +23% in 2011.

3. België en de Europese digitale agenda

Om Europa klaar te stomen voor slimme, duurzame en inclusieve groei nam de Europese Commissie in 2010 de digitale agenda aan met 13 specifieke prestatiedoelstellingen op het vlak van ICT.

Ten opzichte van deze doelstellingen scoort België uitstekend. Uit het digitale agenda scorebord 2013, aan de hand waarvan de vooruitgang wordt geëvalueerd die naar de 13 ICT-doelstellingen zijn geboekt, kan worden afgeleid dat België al 7 doelstellingen heeft bereikt.

1. Grensoverschrijdende e-handel (doel : 20% tegen 2015)
25% van de Belgische bevolking doet over de grenzen van het eigen land online aankopen (2012).
Bron : Eurostat
2. Digitale inclusie (doel : 60% tegen 2015)
64% van de minder bevoorrechten² in België gebruikt regelmatig het internet (2012).
Bron : Eurostat
3. Digitale inclusie (doel : 75% tegen 2015)
78% van de Belgische bevolking gebruikt regelmatig het internet (2012) –
Bron : Eurostat
4. Digitale inclusie (doel : 15% tegen 2015)
15% van de Belgische bevolking heeft nog nooit gesurft op het internet (2012) –
Bron : Eurostat
5. Bevordering van e-overheidsdiensten (doel : 50% tegen 2015)
50% van de Belgische bevolking maakt gebruik van e-overheidsdiensten (2012)
Bron : Eurostat
6. Bevordering van e-overheidsdiensten (doel : 25% tegen 2015)
29% van de Belgische bevolking stuurt ingevulde formulieren online terug naar de overheid.
Bron : Eurostat
7. Breedbanddekking voor iedereen (doel : 100% basisbreedbanddekking tegen 2013)
De basisbreedbanddekking in België bedraagt 99,95%.
Bron : EC – digital agenda website

Voor 5 doelstellingen situeert België zich op of boven het gemiddelde van de EU-27 :

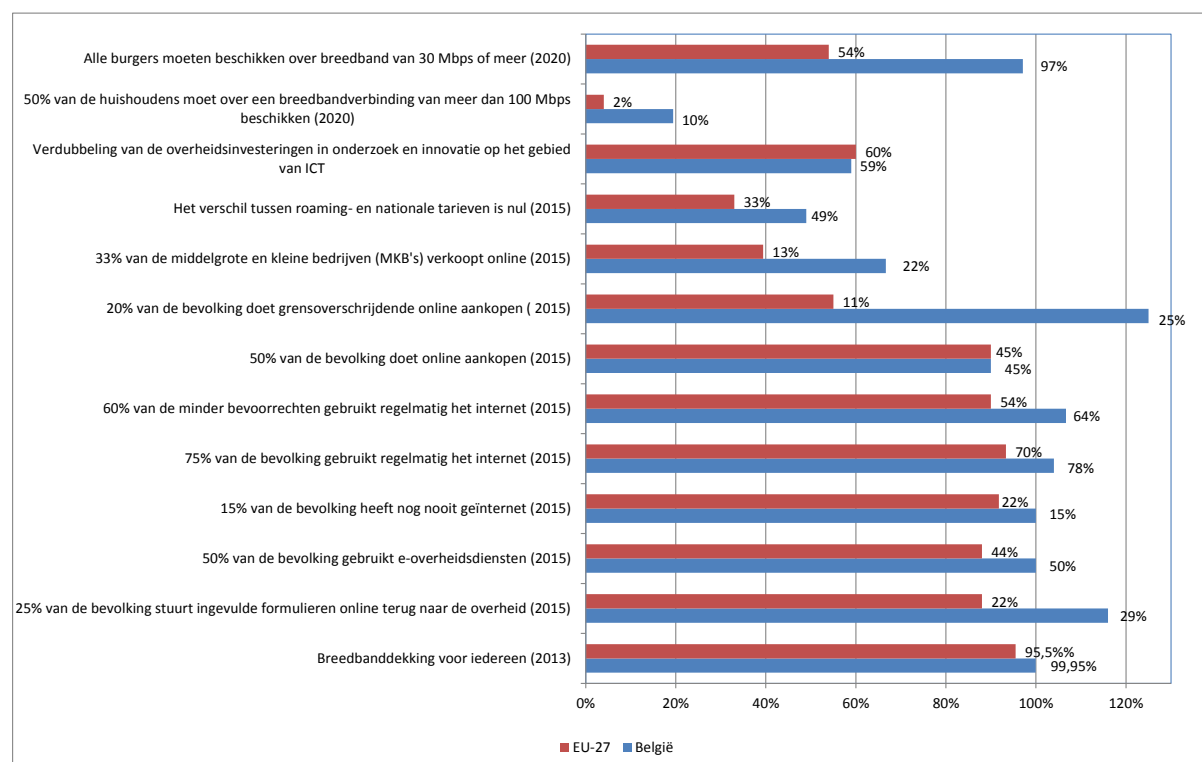
1. Snel breedband (100% dekking tegen 2020).
In België heeft snel breedband een dekking van 97% tegenover 54% in de EU-27 (eind 2012).
Bron : EC – digital agenda website

² Minder bevoorrechten zijn individuen met minstens 1 van de 3 kenmerken : 55 tot 74 jaar oud, lager onderwijs, werkloos of inactief of op pensioen.

2. Ultrasnel breedband (50% van de huishoudens tegen 2020). 10% van de Belgische huishoudens beschikt over een breedbandverbinding met een snelheid van meer dan 100 Mbps tegenover 2% gemiddeld van de EU-27 huishoudens (januari 2013).
Bron : EC (Cocom)
3. Verschil tussen roaming-en nationale tarieven is gelijk aan nul (2015). Het verschil tussen het gemiddeld roaming tarief en het gemiddeld nationaal tarief in het jaar 2007 is in België met 49% verminderd tegenover 33% in de EU-27. (2de kwartaal 2012).
Bron : BEREC roaming benchmark.
4. E-handel voor bedrijven (doel : 33% van de KMO's verkoopt online tegen 2015) 22% van de Belgische KMO's verkoopt online tegenover 13% in de EU-27. (2012)
Bron : Eurostat
5. Bevordering van e-handel (doel : 50% van de bevolking moet tegen 2015 online aankopen doen). 45% van de Belgische huishoudens doen in 2012 online aankopen, wat evenveel is als in de EU-27.
Bron : Eurostat

Voor de doelstelling met betrekking tot de overheidsinvesteringen in onderzoek en ontwikkeling op het gebied van ICT, met name een stijging van 100% tegen 2020, situeert België zich licht onder het EU-27 gemiddelde. Deze investeringen zijn in België tussen 2007 en 2011 gestegen van 184,1 miljoen euro naar 218 miljoen euro. Dit komt neer op een stijging met 59%, daar waar in de EU-27 een stijging wordt genoteerd met 60% (Bron : EC digital agenda website)

Figuur 1 : Mate waarin België voldoet aan de 13 prestatiedoelstellingen van de Europese digitale agenda.

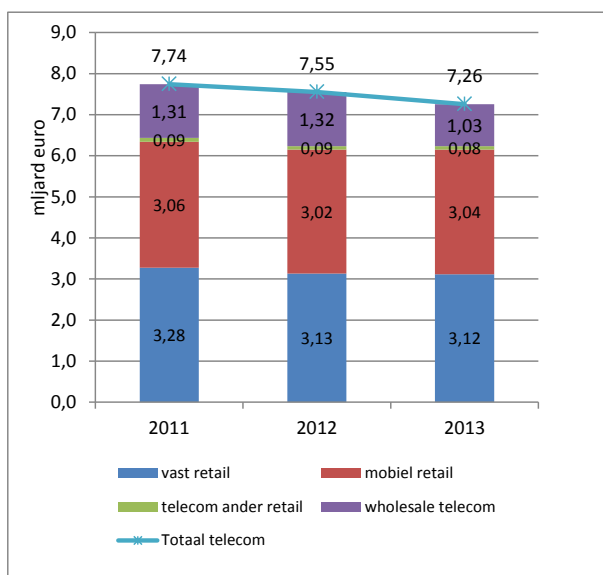
Bron : BIPT (digital agenda scorebord EC)

4. Marktcontext

4.1. Omzet

De totale omzet uit telecommunicatie van 11 operatoren³ op de Belgische markt daalde in 2013 met 3,9% tot 7,26 miljard euro. Deze daling was vooral te wijten aan de terugval van de wholesale inkomsten.

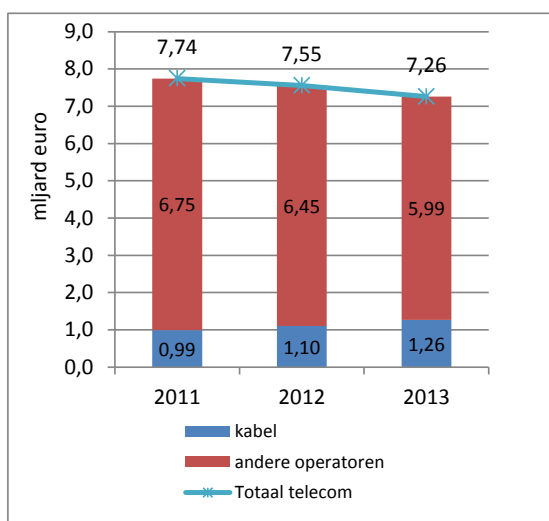
Figuur 2 : Omzet uit telecommunicatie

Bron : BIPT (operatoren)

In contrast met deze algemene negatieve trend noteerden de kabeloperatoren wel een stijging van hun inkomsten uit telecommunicatie : + 14,8% tot 1,26 miljard euro.

Figuur 3 : Omzet uit telecommunicatie per type operator : kabel – andere operatoren

Bron : BIPT (operatoren)

³ Belgacom NV, Base Company, BT Limited, Colt Telecom, Mobistar Enterprise services, Mobistar, Coditel (Numericable), Telenet, Verizon Belgium Luxembourg NV, Brutélé, Tecteo.

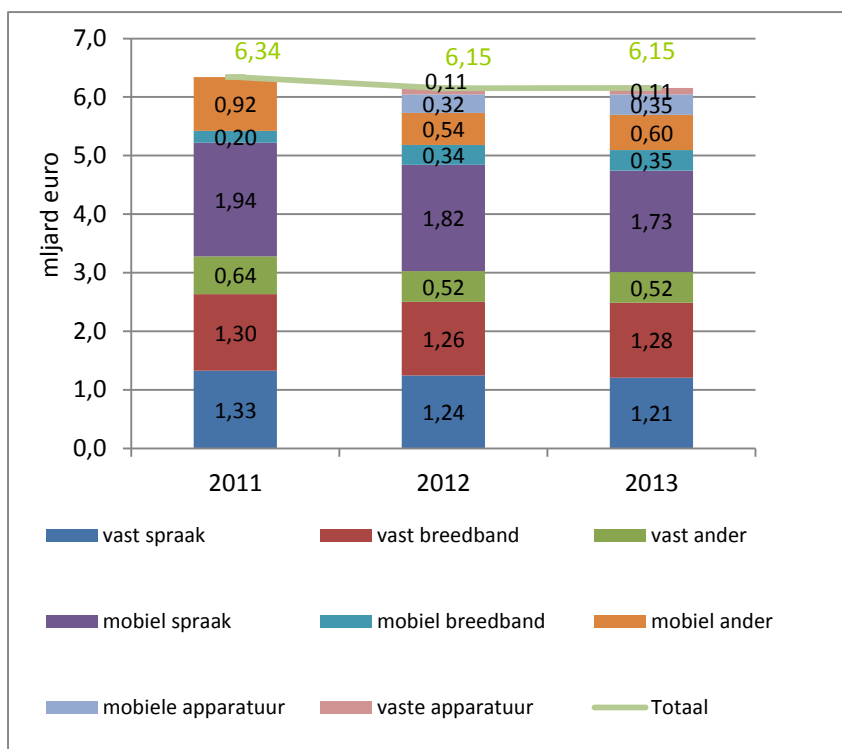
De component met de sterkste groei wordt gevormd door de mobiele apparatuur (+36,20 miljoen euro tot 353 miljoen euro).

Mobiele spraak blijft, ondanks een daling met 4,6%, de meeste inkomsten opleveren : 1,732 miljard euro, goed voor een aandeel van 24% in de totale omzet uit telecommunicatie (28% in de retailomzet) . Vast breedband volgt met een opbrengst van 1,28 miljard euro.

Vaste telefonie genereerde in 2013 minder retailinkomsten (- 2,9% tot 1,21 miljard euro) ondanks tariefverhogingen bij de twee grootste marktpartijen (Belgacom en Telenet).

Het aandeel van mobiel breedband in de retailomzet blijft stabiel rond de 5,6% ondanks een omzetsijging met 1,9% tot 349 miljoen euro.

Figuur 4 : Retailomzet per dienst

Bron : BIPT (operatoren)

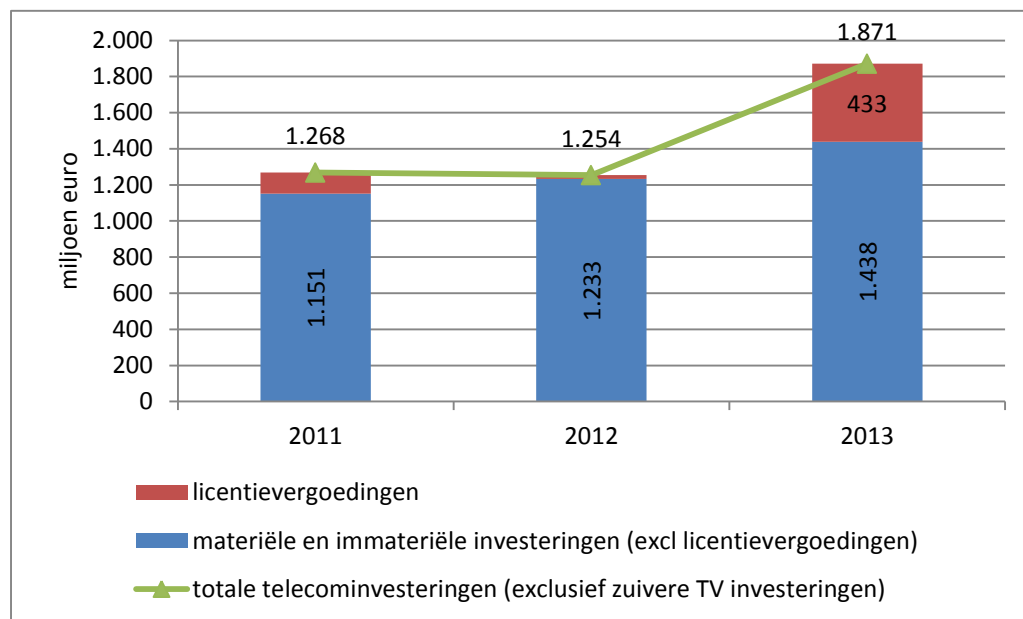
4.2. Telecommunicaties

De daling in 2012 is omgedraaid in een sterke stijging in het jaar 2013 : + 49,2% tot 1,87 miljard euro.

23 % van de investeringen houden verband met licentievergoedingen tegenover 2% een jaar eerder. Deze stijging kan worden toegeschreven aan de veiling van licenties in de 800 Mhz band die door het BIPT werd georganiseerd in november 2013.

De overige investeringen zijn gericht op een verhoging van de snelheid en de capaciteit van het vaste en mobiele netwerk, alsook in IT-en netwerkvereenvoudigingsprojecten.

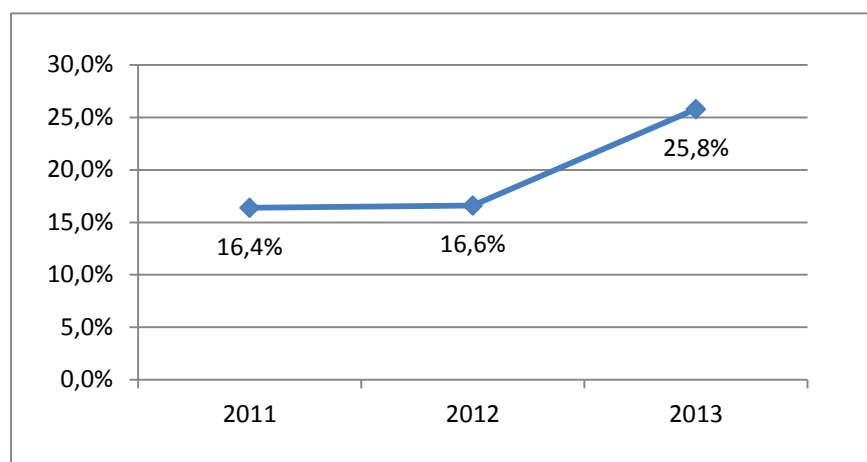
Figuur 5 : Evolutie van de telecommunicaties 2011-2013

Bron : BIPT (Operatoren)

De relatieve waarde van de investeringen, gemeten door de ratio kapitaalinvesteringen over de telecommomzet, is hoger dan in 2012. Dit wijst erop dat de ontwikkelingen op het vlak van telecom hogere investeringen vereisen in verhouding tot de inkomsten.

Figuur 6 : Ratio kapitaalinvesteringen over telecommomzet

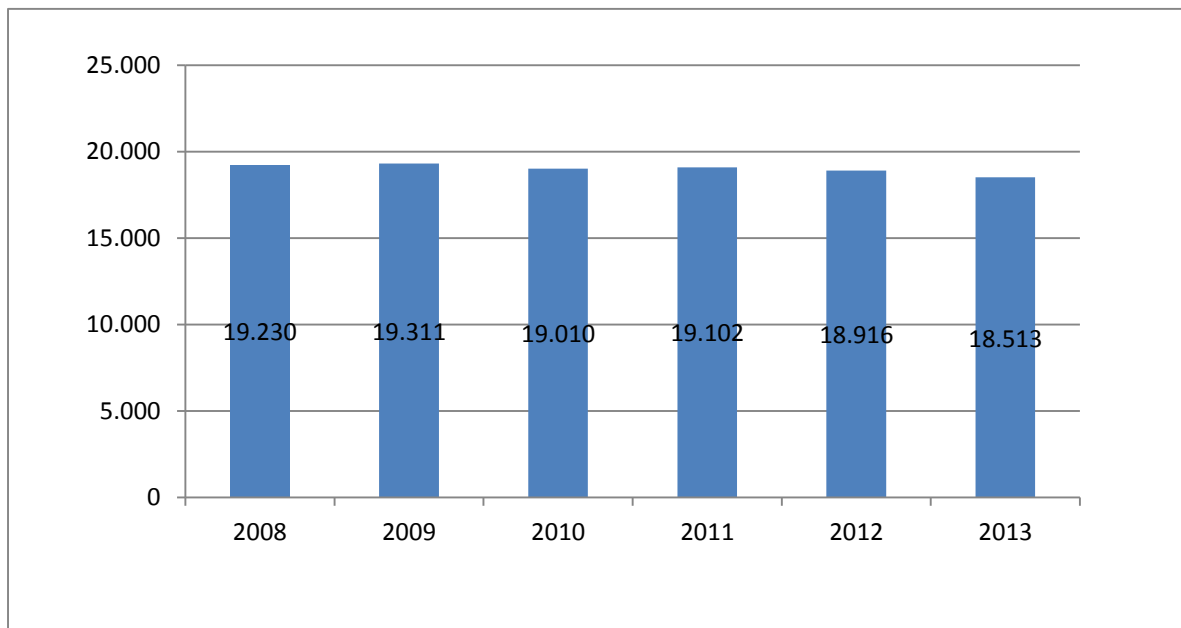
Bron : BIPT (operatoren)

Inclusief de licentievergoedingen bedraagt de ratio capex/telecomomzet 25,8%. Zonder de licentievergoedingen zakt de ratio naar 19,8%, wat hoog is in vergelijking met de gemiddelde ratio van 14,9% in 12 Europese landen berekend door Exane BNP Paribas en Arthur D.Little⁴

4.3.Tewerkstelling

De tewerkstelling bij 11 door het BIPT geselecteerde telecomoperatoren gaat in een iets versneld tempo achteruit. In 2013 bedraagt de daling 1,2 procentpunt meer dan in 2012. Het aantal voltijds equivalenten loopt terug van 18.916 naar 18.513⁵.

Figuur 7 : Evolutie personeel (VTE's) bij 11 telecomoperatoren

Bron : BIPT (operatoren)

⁴ 13de editie van het gezamenlijk rapport van Exane BPN Paribas en Arthur D.Little van 26 maart 2014 met als titel European telecom operators – capex the long march.

De gemiddelde capex wordt in het rapport geschat op basis van input van marktpartijen uit 12 landen : DE, FR, UK,IT, ES, NL, PT,BE,AT,DK,SE,Noorwegen. Het betreft de belangrijkste marktpartijen die ongeveer 85% in marktwaarde vertegenwoordigen.

⁵ Personeel dat tewerkgesteld is voor de levering van omroepdiensten wordt meegerekend.

5. Vaste telefonie

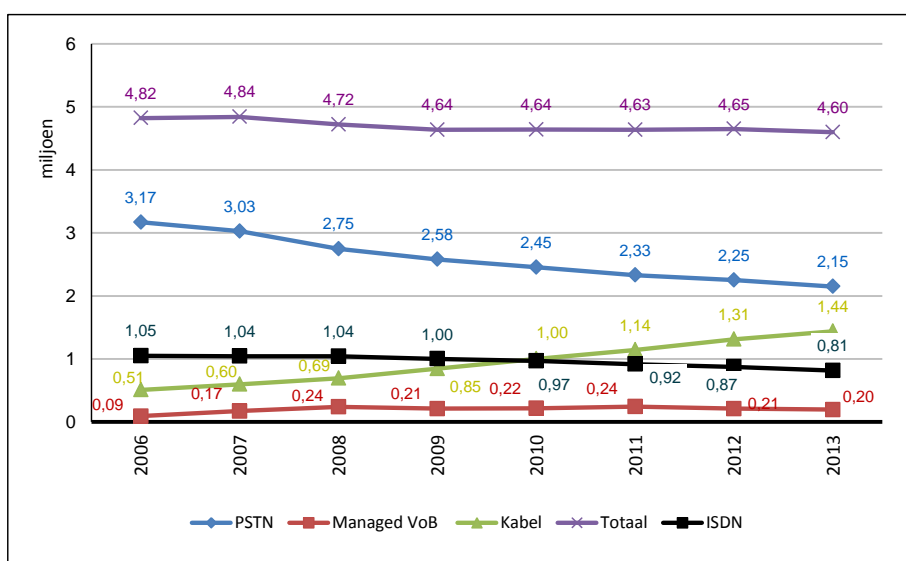
5.1. Toegangen tot het vaste telefoonnetwerk

5.1.1. Directe spraaktoegangen in het vaste netwerk

Het totaal aantal toegangskanalen tot het vaste telefoonnetwerk daalt met 1,1% tot 4,6 miljoen toegangskanalen.

De traditionele PSTN-toegangen tot het vaste netwerk blijven in 2013 concurrentiedruk ondervinden van de managed VoB spraakdiensten (vooral telefonie via de kabel). Onderstaande figuur toont aan dat de achteruitgang in PSTN (-4,5%) samen gaat met een stijging van het aantal spraaktoegangen over de kabel en van de overige managed VoB spraaktoegangen : + 7,3% tot 1,634 miljoen toegangskanalen.

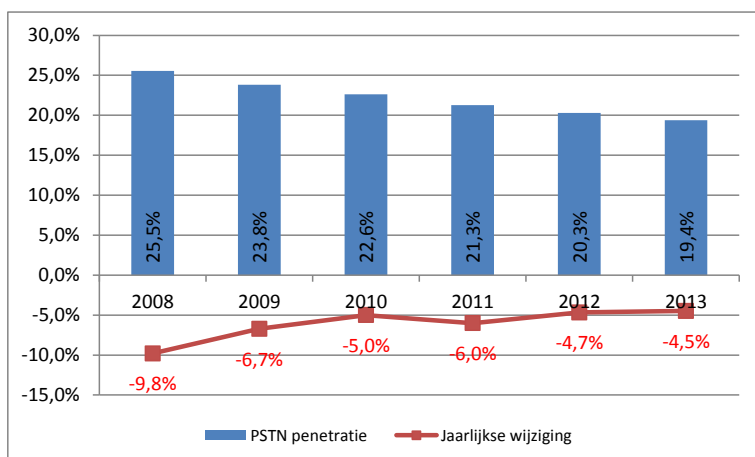
Figuur 8 : Evolutie toegangskanalen tot het vaste telefoonnetwerk

Bron : BIPT (operatoren)

De achteruitgang in PSTN-toegangen stagneert sinds 2012. In 2013 ging de penetratie van PSTN met 4,5 procent achteruit van 20,2% naar 19,3% van de bevolking. In 2012 bedroeg de daling nog 4,7% en in 2011 6%.

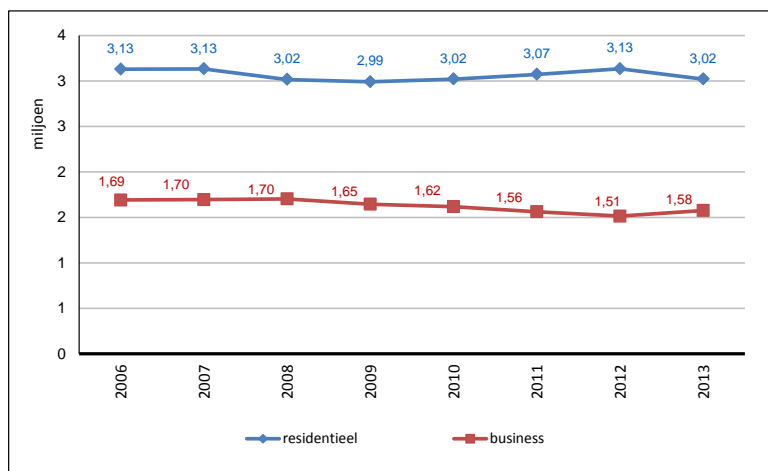
Figuur 9 : Penetratie PSTN-toegangen (% van bevolking) en jaarlijkse wijziging

Bron : BIPT (operatoren)

Het verlies aan vaste lijnen kan volledig worden toegeschreven aan de residentiële markt. Na een periode van stabiliteit zet zich in 2013 een significante daling in van het aantal residentiële toegangslijnen met 3,6%. Het omgekeerde doet zich voor op de zakelijke markt : na een periode van achteruitgang laat de zakelijke markt sinds lang opnieuw groei optekenen : + 4 % tot 1.575.757 spraakkanalen⁶.

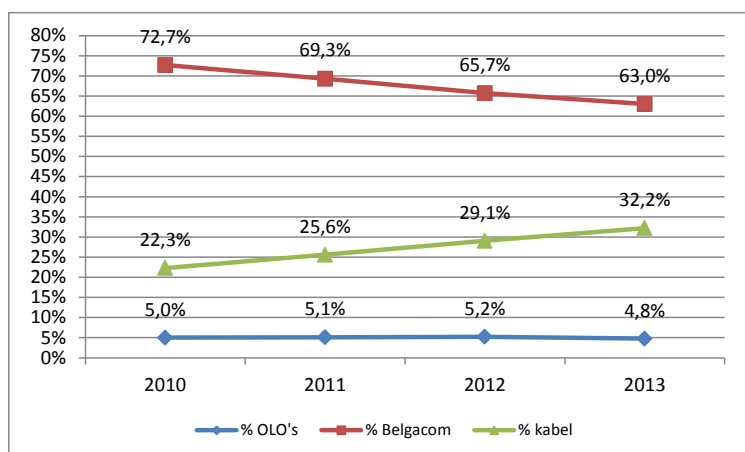
Figuur 10 : Volume toegangskanalen tot het vaste telefoonnetwerk per klantensegment

Bron : BIPT (operatoren)

Het marktaandeel van de historische operator op de retailmarkt blijft, ondanks een daling van het aantal toegangskanalen met 164.349 hoog met een marktaandeel van 63 % in 2013. De kabeloperatoren samen verstevigden hun tweede positie met een groei van 29,1% naar 32,2%. De verkoop van toegangen voor vaste spraaktelefonie door andere alternatieve operatoren op basis van het eigen netwerk en/of gereguleerde toegang (ontbundeling/wholesale breedbandtoegang) blijft beperkt tot 4,8%.

Figuur 11 : Marktaandelen op de markt van de toegangen tot het vast telefoonnetwerk.

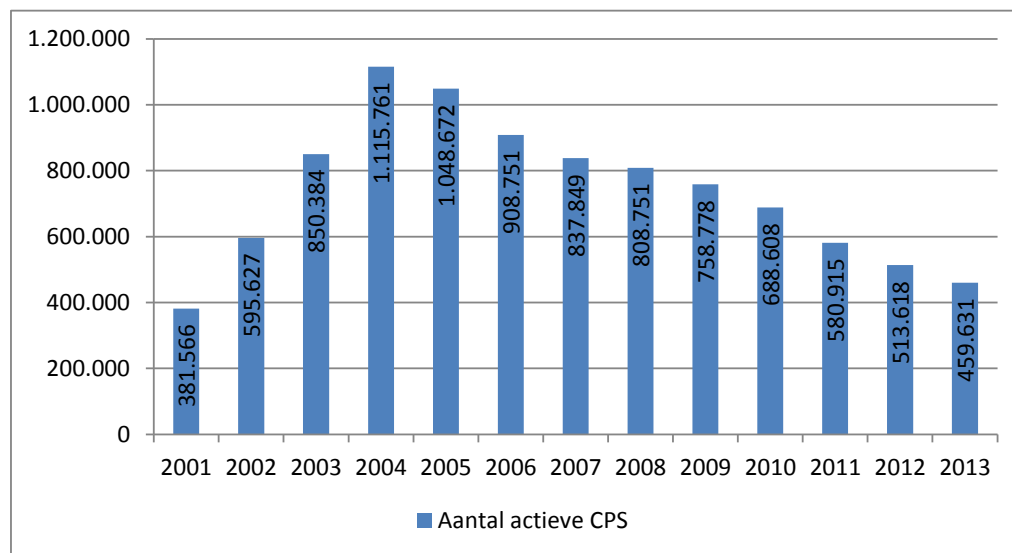
Bron : BIPT (operatoren)

⁶ Toename van de zakelijke toegangskanalen wordt beïnvloed door herziening onderscheid residentiële-zakelijk bij Telenet NV. Residentiële toegangen zijn huishoudverbindingen voor persoonlijk gebruik. Toegangen voor elk ander doel (werk, scholing, overheid...) worden beschouwd als zakelijk.

5.1.2. Indirecte spraaktoegangen in het vaste netwerk

De trend om toegang en vaste telefonie-oproepen te bundelen en de hoge mobiele penetratie weerspiegelen zich in een afnemend belang van CPS : -12 % in 2013.

Figuur 12 : Evolutie aantal actieve CPS (2002 -2013)

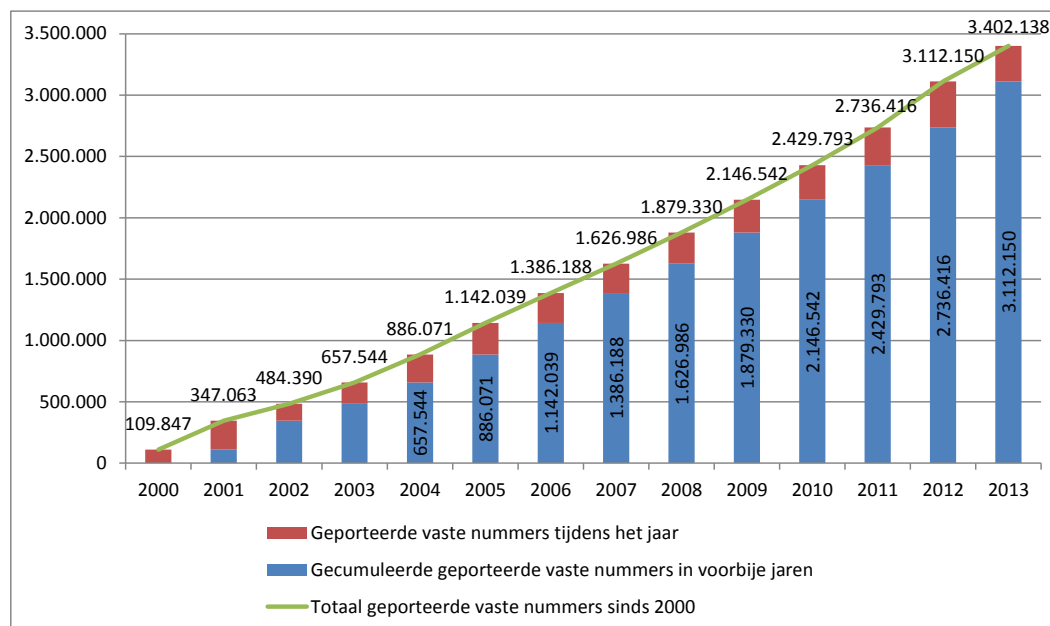

Bron : BIPT

5.1.3. Vaste nummeroverdraagbaarheid

In het jaar 2013 worden 23% minder vaste nummers geporteerd dan in 2012 : 289.988 tegenover 375.734 een jaar eerder. Het gecumuleerd aantal geporteerde vaste nummers stijgt naar 3.402.138. 20% van de vaste porteringen in 2013 vinden plaats tussen de OLO's onderling.

Figuur 13 : Evolutie aantal geporteerde vaste nummers

Bron : BIPT (VZW nummeroverdraagbaarheid)

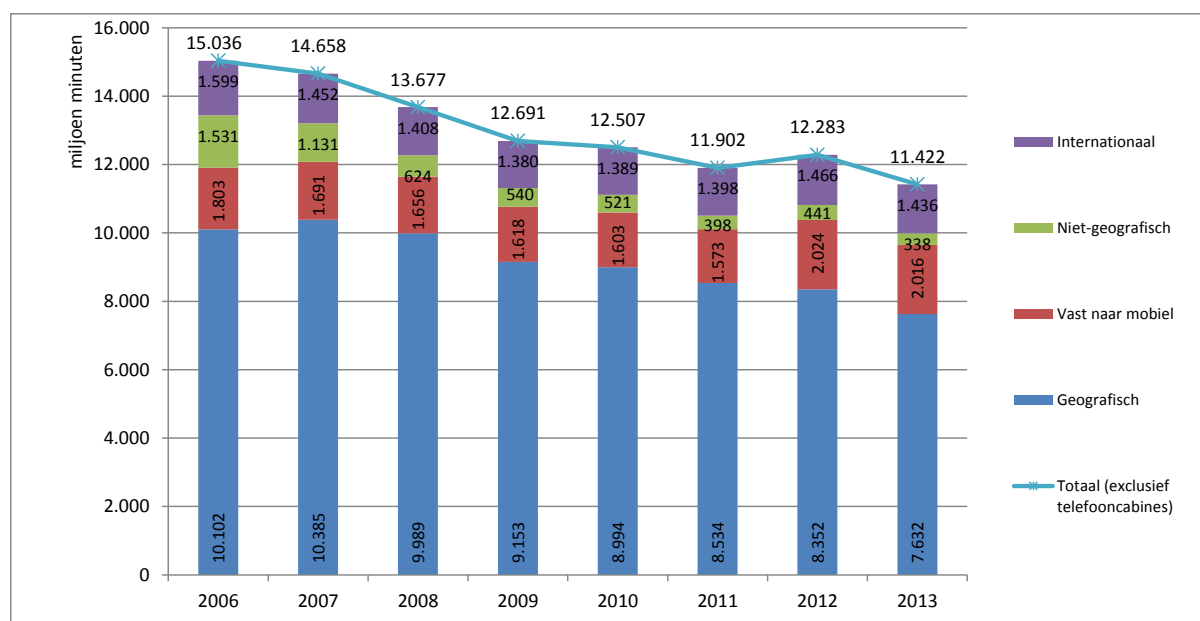
5.2. Vast spraaktelefoonverkeer

5.2.1. Uitgaand vast spraakverkeer : volume

Het totaal volume aan uitgaande spraakminuten via conventionele telefoonnetwerken (analoog/ISDN) en via managed IP gebaseerde netwerken (afgewikkeld via breedbandtoegangslijnen⁷) daalt met 7 % tot 11,42 miljard minuten.

Het nationaal verkeer loopt terug met 7,7% tot 9,986 miljard minuten. De in 2012 ingezette groei van vast naar mobiel en van internationale oproepen houdt niet aan. Het verkeer naar mobiele toestellen neemt 0,4% af tot 2,016 miljard minuten en de internationale belminuten gaan met 2 % achteruit tot 1,436 miljard minuten.

Figuur 14 : Evolutie vast spraaktelefoonverkeer (miljoen minuten)

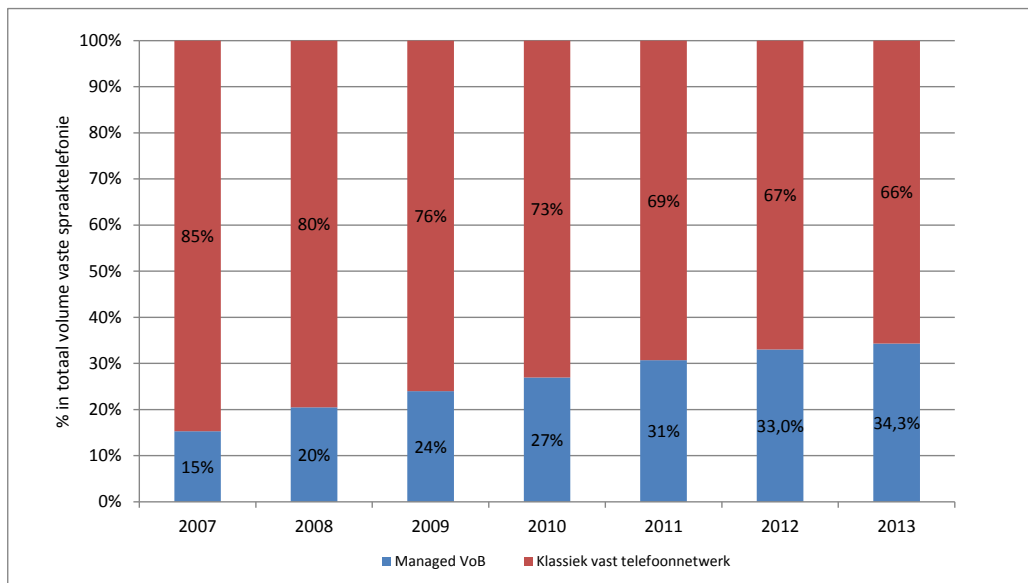

Bron : Operatoren (BIPT)

Het volume aan spraakverkeer van de managed VoB gebruikers bereikt in 2013 3,915 miljard minuten. Hiermee groeit het aandeel van de op managed IP gebaseerde spraaktrafiek van 33 % naar 34,3%.

⁷ Spraaktelefonie aangeboden door een provider die de toegang controleert en de eigenschappen van het eigen netwerk. Spraakcommunicatie die het publiek internet gebruikt is uitgesloten, ook spraak over het internet PC naar PC is uitgesloten. Managed voice over broadband is inbegrepen

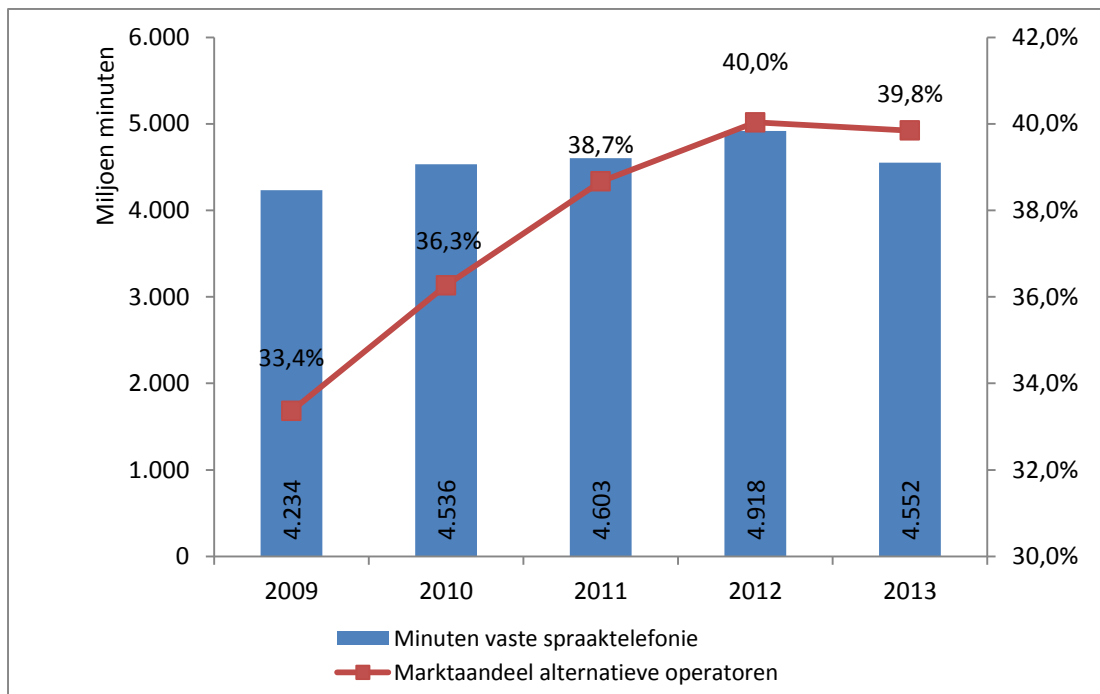
Figuur 15 : Aandeel van VoB in het totaal spraaktelefoonverkeer

Bron : BIPT (operatoren)

Ongeveer 4,552 miljard van de 11,42 miljard minuten spraakverkeer worden verkocht door concurrenten van de historische operator, wat overeenstemt met 39,8% van alle spraakminuten.

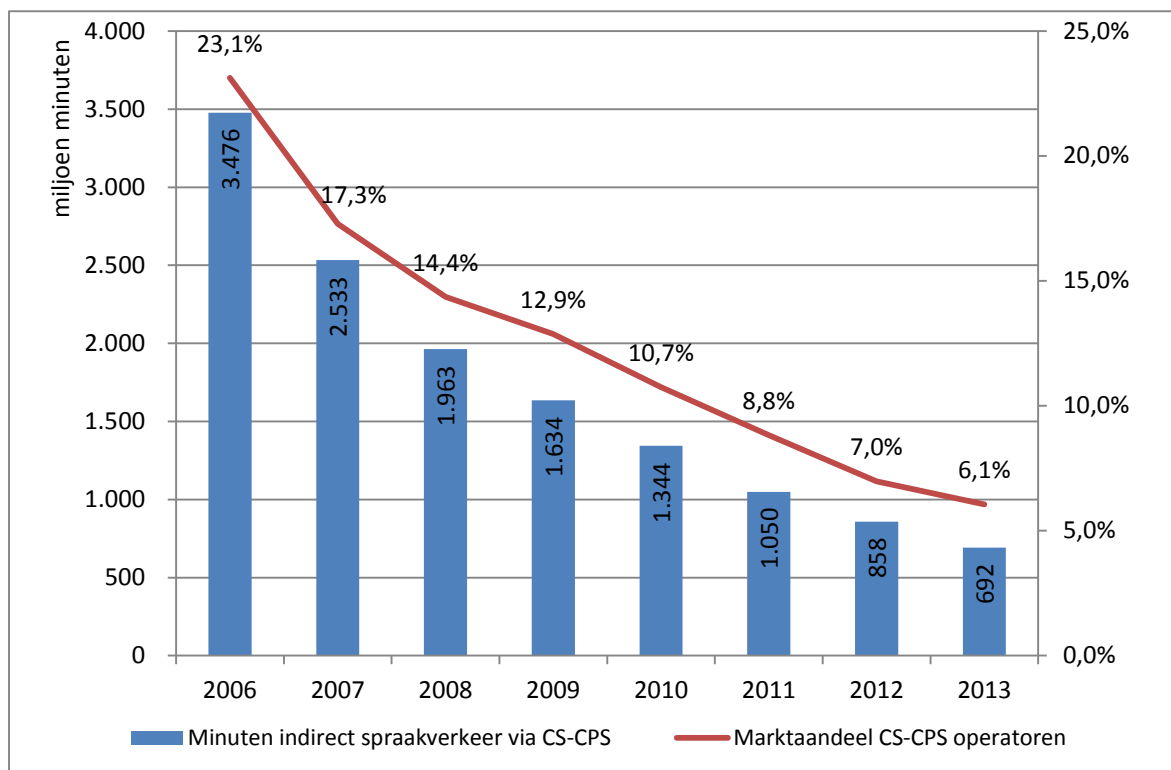
Figuur 16 : Ontwikkeling concurrentie : volume vast spraakverkeer en marktaandeel van de alternatieve operatoren

Bron : BIPT (operatoren)

Het gebruik van carrier selectie en preselectie gaat verder achteruit. Het volume aan indirecte oproepen wordt voor het jaar 2013 geschat op 692 miljoen minuten, wat neerkomt op 6,1% van het totaal spraakvolume tegenover 7% een jaar eerder.

Figuur 17: Evolutie indirect spraakverkeer via CS-CPS

Bron : BIPT (operatoren)

5.2.2. Uitgaand vast spraakverkeer : inkomsten (oproepen)

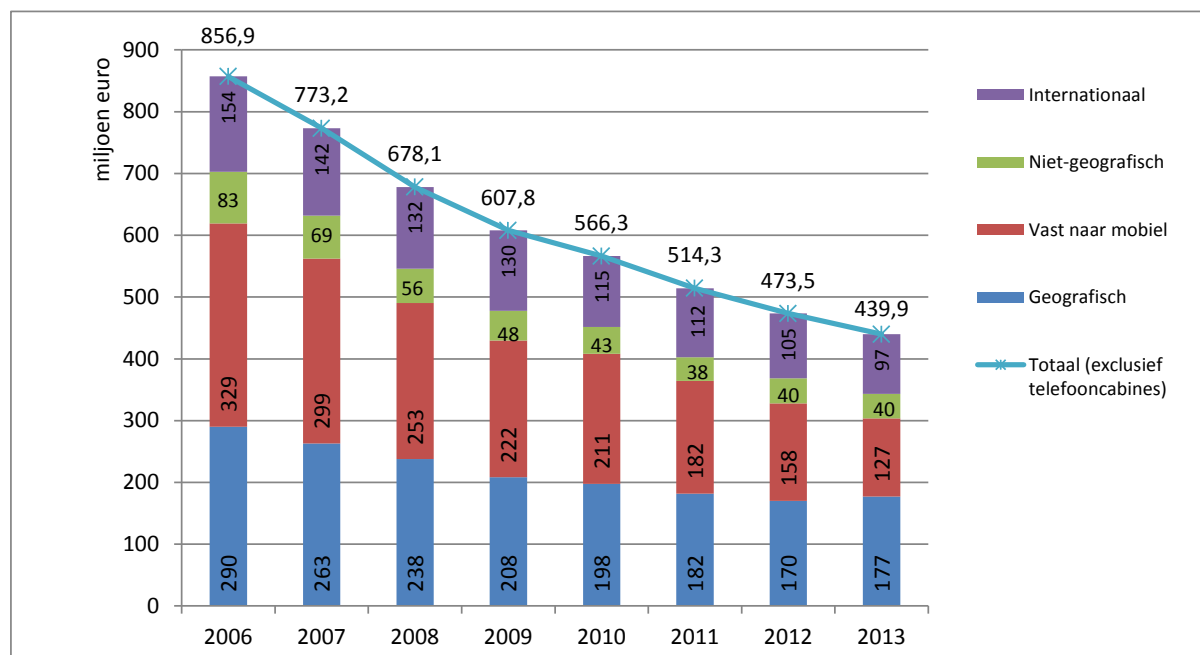
15 operatoren⁸ samen sluiten het jaar 2013 af met dalende opbrengsten uit vaste spraak : - 7,1 % tot 439,9 miljoen euro. De dalende trend vertraagt : -7,1 % YoY⁹ in vergelijking met -7,9% in het jaar 2012 en -9,2% in het jaar 2011.

Deze inkomsten worden negatief beïnvloed door :

- 1) het verlies aan toegangen tot het vaste telefoonnetwerk : -51.618 spraakkanalen
- 2) de verlaging van de mobiele termineringstarieven sinds 1 januari 2013 tot 1,08 eurocent/minuut die worden doorgerekend in de tarieven voor oproepen naar mobiele toestellen.
- 3) het groeiend succes van het bellen over het publieke internet (Skype en andere vergelijkbare diensten)

Tariefverhogingen van bundels met vaste telefonie en van belminuten bij de twee grootste operatoren (Belgacom en Telenet) leiden tot meer inkomsten uit oproepen naar geografische nummers (+4%) maar kan de omzetsdaling als gevolg van het verlies aan toegangen tot het vaste telefoonnetwerk en de verlaging van de MTR's niet compenseren.

Figuur 18: Evolutie van de omzet uit vast uitgaand spraakverkeer

Bron : BIPT (operatoren)

⁸ Minuten vaste spraaktelefonie verkocht door 15 firma's : 3StarsNet, Belgacom, Base Company , Brutélé, Crosscom Belgium, BT Limited, Colt Telecom, Telenet, Mobistar, Mobistar Enterprise, Scarlet Belgium, Tecteo, Toledo, Numericable, Verizon Belgium Luxemburg (inclusief internationale minuten verkocht aan resellers).

⁹ YoY = year on year

5.2.3. ARPU uit vaste spraak (abonnement + oproepen)

Op jaarbasis daalt de ARPU uit vaste spraak, uitgedrukt in euro per maand en per vast toegangskanaal, van 22,39 naar 22,04 in 2013¹⁰.

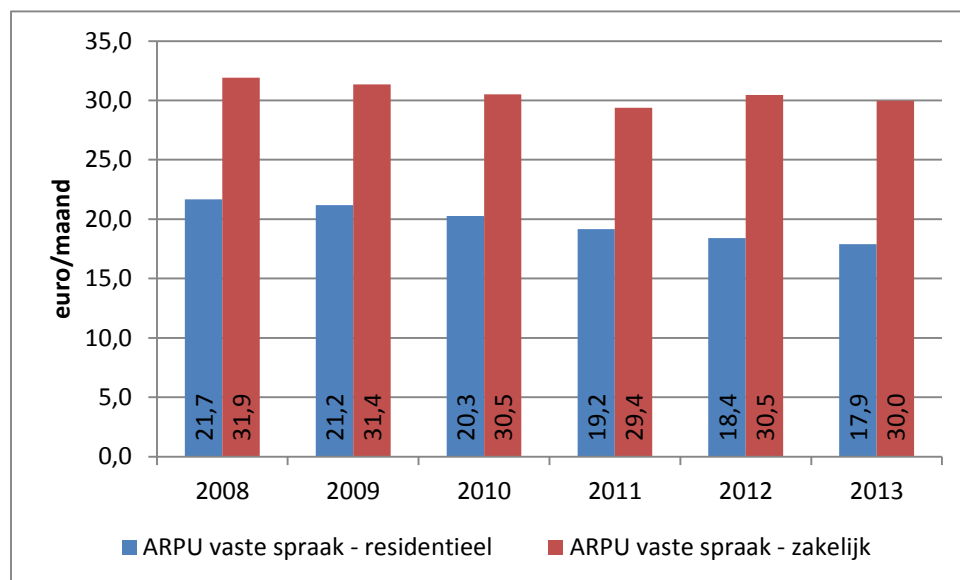
Zowel de residentiële als de zakelijke markt vertonen een vermindering van de maandelijkse ARPU uit vaste spraak met 0,5 euro/maand.

Figuur 19 : Berekening ARPU uit vaste spraak (euro/maand/vast toegangskanaal)

		2012	2013
Omzet uit vaste telefonie -miljoen euro (zie punt 3.1)	Totaal	1244,24	1214,31
	Residentieel	690,71	647,69
	Zakelijk	553,54	566,61
Aantal toegangskanalen tot het vaste telefoonnetwerk – in miljoen (zie punt 4.1.1)	Totaal	4,64	4,59
	Residentieel	3,13	3,02
	Zakelijk	1,51	1,58
ARPU vaste spraak per vast toegangskanaal (euro/maand)	Totaal	22,39	22,04
	Residentieel	18,4	17,9
	Zakelijk	30,5	30,0

Over de periode 2008-2013 vertoont de ARPU uit vaste spraak op de residentiële markt een gemiddelde jaarlijks afname van 3,8%. Op de zakelijke markt is de gemiddelde jaarlijkse daling beperkt tot 1,3%.

Figuur 20 : Evolutie ARPU uit vaste spraak over de periode 2008-2013 : residentieel/zakelijk

Bron : BIPT (Operatoren)

¹⁰ De ARPU uit vaste spraak wordt berekend door de jaarlijkse spraakgerelateerde inkomsten (exclusief apparatuur, activatie en installatie) te delen door het aantal vaste toegangskanalen op het eind van het betrokken jaar. Hierbij wordt rekening gehouden met de inkomsten uit CS/CPS abonnementen die worden gecommmercialiseerd over de lijn van de toegangsoperator. Om dubbel tellingen te vermijden wordt er met de CS/CPS lijnen geen rekening gehouden in het volume.

5.2.4. Gemiddelde prijs van vaste spraaktelefoonoproepen (per minuut)

De gemiddelde prijs van vaste spraaktelefonie wordt berekend door de inkomsten uit vaste spraakoproepen (exclusief inkomsten uit oproepen vanaf telefooncabines en uit doorverkoop) te delen door het aantal minuten uitgaand verkeer vanaf vaste telefoontoestellen.

Figuur 21 : Berekening gemiddelde prijs van een vaste spraakminuut.

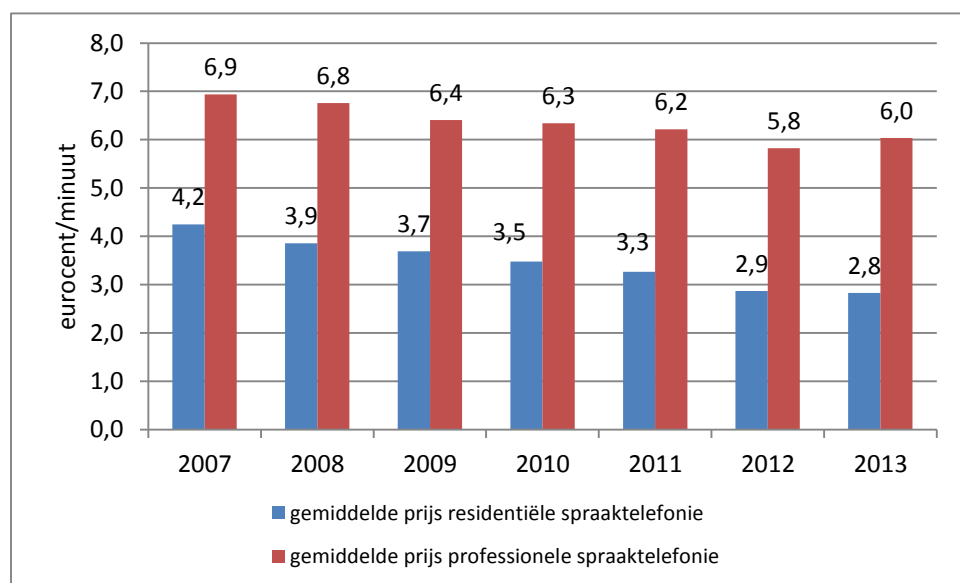
		2012	2013
Inkomsten uit vaste spraakoproepen (exclusief telefooncabines & doorverkoop) – duizend euro	Totaal	464.386	433.709
	Residentieel	235.401	220.070
	Zakelijk	228.986	213.639
Aantal minuten uitgaand vast spraakverkeer – x 1000	Totaal	12.149.696	11.316.708
	Residentieel	8.216.259	7.778.163
	Zakelijk	3.933.437	3.534.226
Gemiddelde prijs per minuut – eurocent/minuut	Totaal	3,82	3,83
	Residentieel	2,9	2,8
	Zakelijk	5,8	6

Bron : BIPT (operatoren)

Tussen 2007 en 2013 daalde de gemiddelde prijs van een vaste spraakminuut op de residentiële markt met een gemiddeld jaarlijks percentage van 6,6% tot 2,8 eurocent/minuut.

Dit is goedkoper dan de gemiddelde prijs op de zakelijke markt die uitkomt op 6 eurocent/minuut. De introductie van goedkope tariefplannen (zoals Happy Time en Freephone) en bundels op de residentiële markt dragen hiertoe bij.

Figuur 22 : Evolutie van de gemiddelde prijs van vaste spraaktelefonie : residentieel – zakelijk

Bron : BIPT (operatoren)

5.2.5. Inkomend spraakverkeer op het vaste netwerk : volume en omzet

De huidige interconnectietarieven van Belgacom zijn door het Instituut vastgesteld overeenkomstig zijn besluit van 11 augustus 2006 uitgaande van het “top-down fully distributed cost” model van Belgacom.

In afwachting van de vaststelling van de prijzen overeenkomstig de BU-LRIC kostenberekeningsmethodiek worden de afgifteprijzen van Belgacom gehandhaafd op hetzelfde niveau. De prijsplafonds voor de alternatieve netwerkexploitanten werden vastgesteld op hetzelfde symmetrisch niveau¹¹ :

Figuur 23 : Prijsplafonds voor gespreksafgifte op het vaste netwerk

Soort gesprek	Set-up kosten (in €cent)		Prijs per minuut (in €cent)	
	Piekuur	Daluur	Piekuur	Daluur
Lokale gespreksafgifte	0,314	0,164	0,514	0,270
Gespreksafgifte binnen de toegangszone	0,443	0,232	0,727	0,381
Gespreksafgifte buiten de toegangszone	0,568	0,298	0,932	0,489

Bron : BIPT

Een berekening van het gemiddeld tarief voor vaste gespreksafgifte naar een geografisch nummer, op basis van de omzet en volume voor 2013, leidt tot een tarief van 0,70 eurocent/minuut.

Figuur 24 : Evolutie gemiddelde prijs voor de afgifte van een oproep naar een geografisch nummer op het vaste netwerk.

Bron : BIPT (operatoren)

¹¹ Zie het besluit van de Raad van 2 maart 2012 met betrekking tot de marktanalyse van de markt voor gespreksafgifte op een vaste locatie.

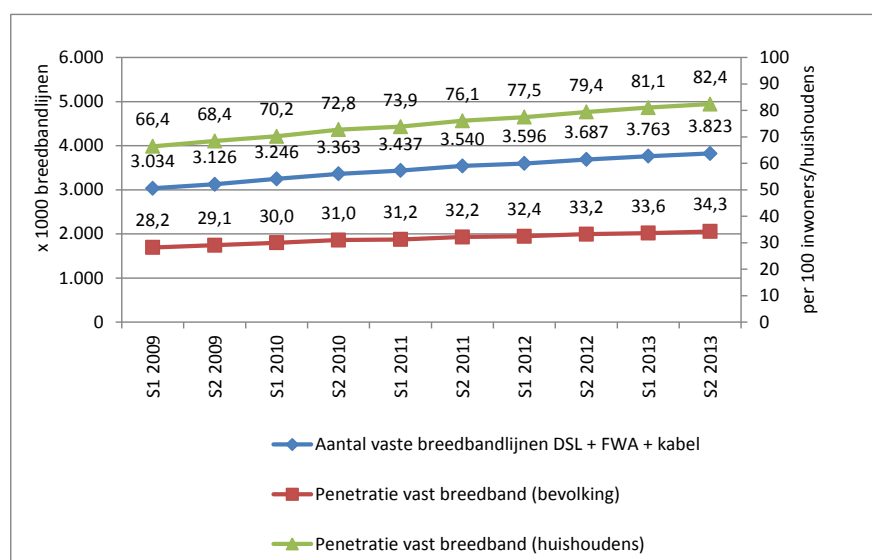
6. Vast breedband

6.1. Volume

Het aantal vaste breedbandlijnen is in 2013 met 136.385 aangegroeid, wat het totaal aantal vaste breedbandlijnen op 3,823 miljoen brengt¹². Ondanks een gestage semestriële groei van gemiddeld 2,5% sinds eind 2009 is er wel sprake van een lichte groeivertraging : +3,7% in 2013 tegenover +4,2% in 2012.

De penetratie bereikt eind 2013 34,3% in termen van bevolking en 82,4% in termen van huishoudens, hiermee situeert België zich bij de toplanden in de Europese Unie

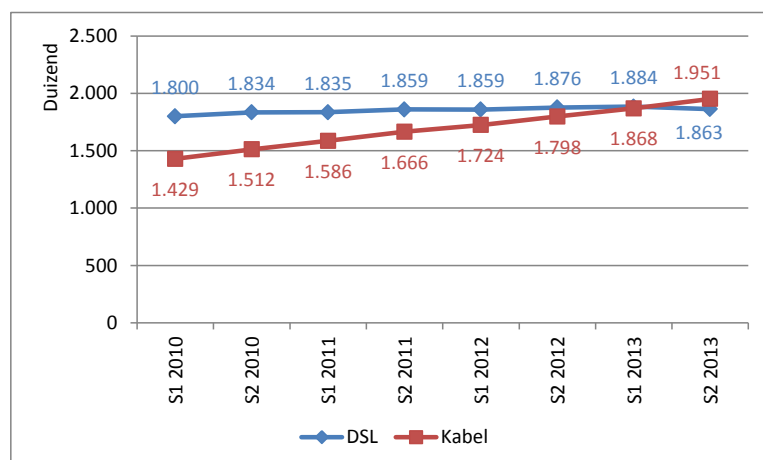
Figuur 25 : Evolutie volume vast breedband en penetratie

Bron : BIPT (operatoren)

Kabel wordt de belangrijkste technologie in het tweede semester van 2013. Met 1,951 miljoen breedbandlijnen steekt de kabel dsl voorbij (1,863 miljoen breedbandlijnen).

Figuur 26 : Volume breedbandlijnen per technologie : dsl - kabel

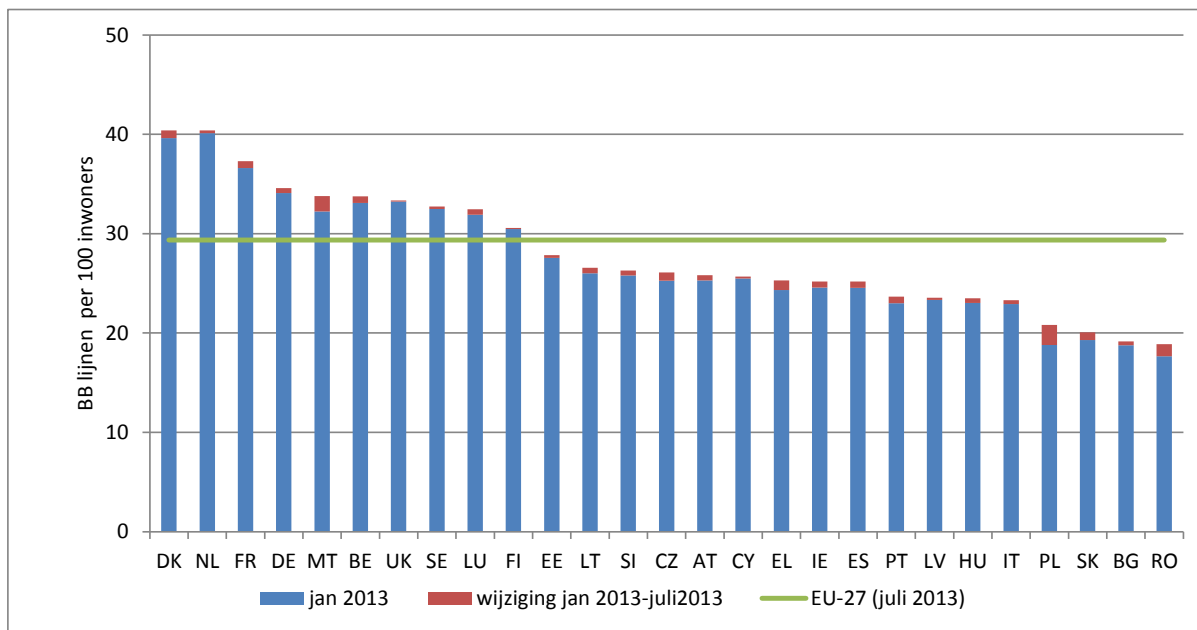

Bron : BIPT (operatoren)

¹² Op basis van data van 31 ISP's.

In de EU-27 rangschikking van de vaste breedbandpenetratie loopt Denemarken voorop : per 100 inwoners zijn er 40,3891 vaste breedbandaansluitingen (juli 2013). België staat op de zesde plaats, een positie die wordt bestendigd, want ook in juli 2012 en januari 2013 bekleedde België deze plaats.

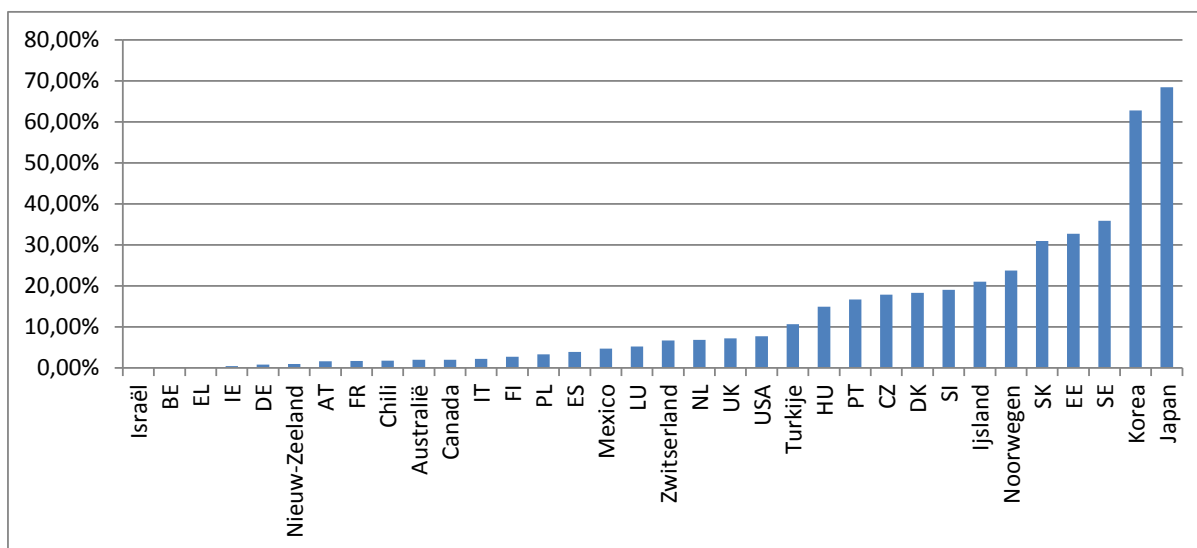
Figuur 27 : Penetratie vast breedband in de EU-27 : januari en juli 2013

Bron : BIPT (digital agenda scorebord EC)

Het aantal breedbandverbindingen via glasvezel tot aan het huis maakt in België slechts 0,08% uit van het totaal aantal breedbandaansluitingen. Het gemiddelde binnen de OESO ligt op 15,75%. Koplopers zijn Japan met 68,45% en Zuid-Korea met 62,76%.

Figuur 28 : % breedbandverbindingen via glasvezel : juni 2013

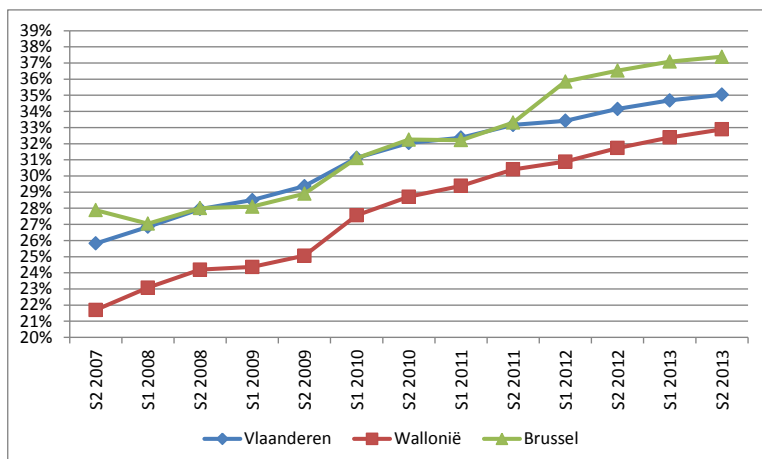

Bron : OESO

6.2. Geografische ontwikkeling van vast breedband

Zowel Vlaanderen als Brussel laten in 2013 een groei van de vaste breedbandpenetratie optekenen met 0,9 procentpunten, waardoor de penetratie uitkomt op respectievelijk 35% in het Vlaams gewest en 37,4% in het Brusselse gewest. In het Waalse gewest leidt een groei met 1,2 procentpunten tot een penetratie van 32,9%.

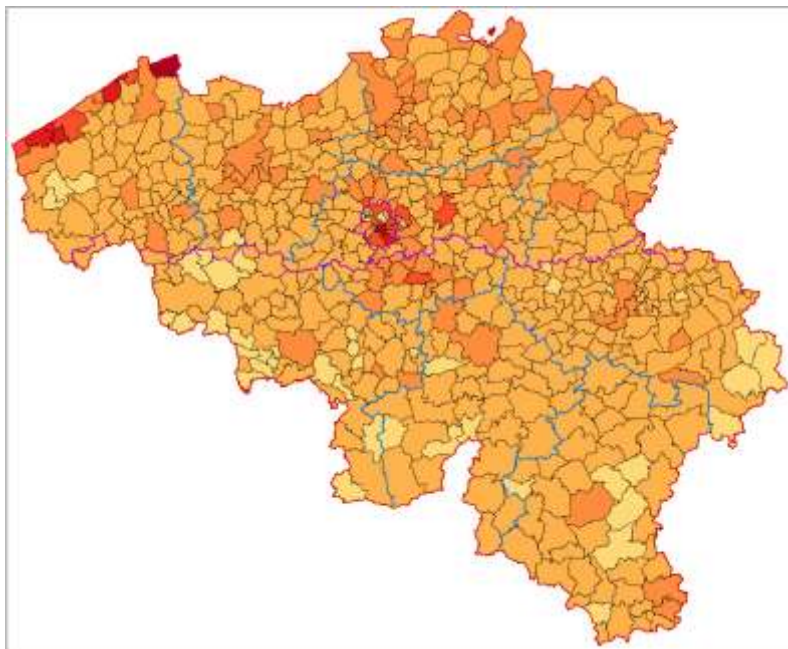
Figuur 29 : Evolutie vaste breedbandpenetratie (bevolking) per gewest

Bron : BIPT (ISP's)

De vaste breedbandpenetratie op 1 januari 2014, zoals weergegeven in onderstaande figuur¹³, varieert van 27 tot 55% van het inwonersaantal van de fusiegemeente.

Figuur 30 : Vaste breedbandpenetratie per fusiegemeente, 1 jan 2014

Bron : BIPT (ISP's)

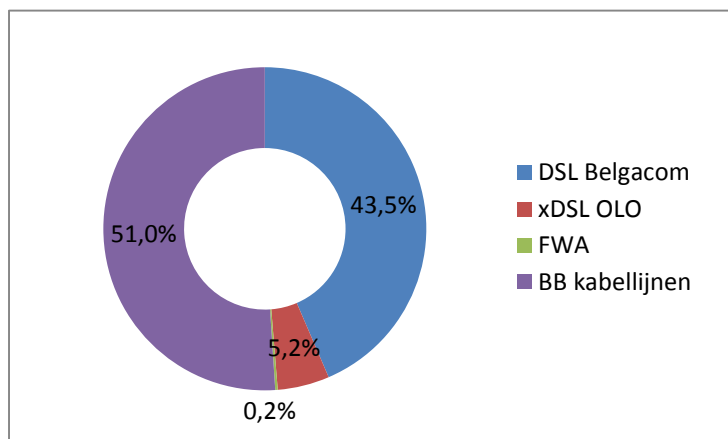
¹³ Hoe donkerder de kleur, hoe hoger de vaste breedbandpenetratie

6.3. Marktverhoudingen

In 2013 zagen de kabelaanbieders hun marktaandeel voor breedband verder toenemen : van 48,8% naar 51%. Belgacom (inclusief Scarlet) beperkt zijn verlies in marktaandeel tot 0,9 procentpunten (van 44,4% naar 43,5%).

Het grootste verlies in 2013 wordt geleden door de alternatieve DSL operatoren : van 6,5 naar 5,2%.

Figuur 31 : Marktaandelen vast breedband (januari 2014)

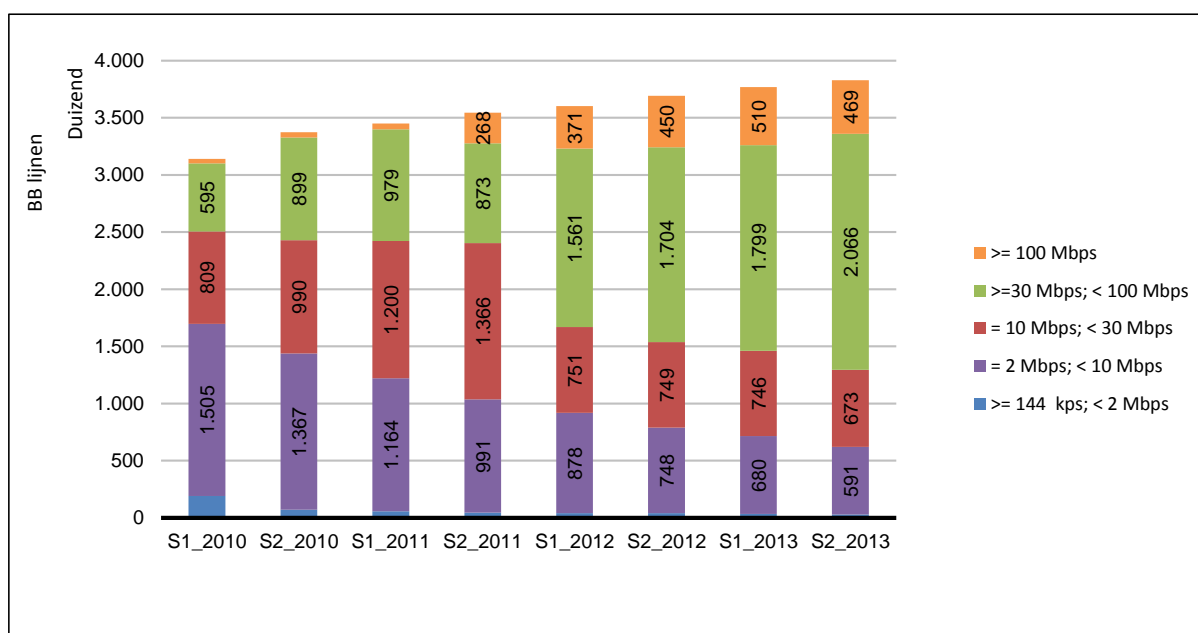

Bron : BIPT (ISP's)

6.4. Snelheid

De verkoop van snelle breedbandverbindingen (> 30 Mbit/s) groeide in 2013 van 2,154 naar 2,534 miljoen. Hun aandeel in het totaal aantal breedbandverbindingen stijgt hierdoor op jaarbasis van 58 naar 66%.

Figuur 32 : Aantal breedbandverbindingen per snelheidscategorie

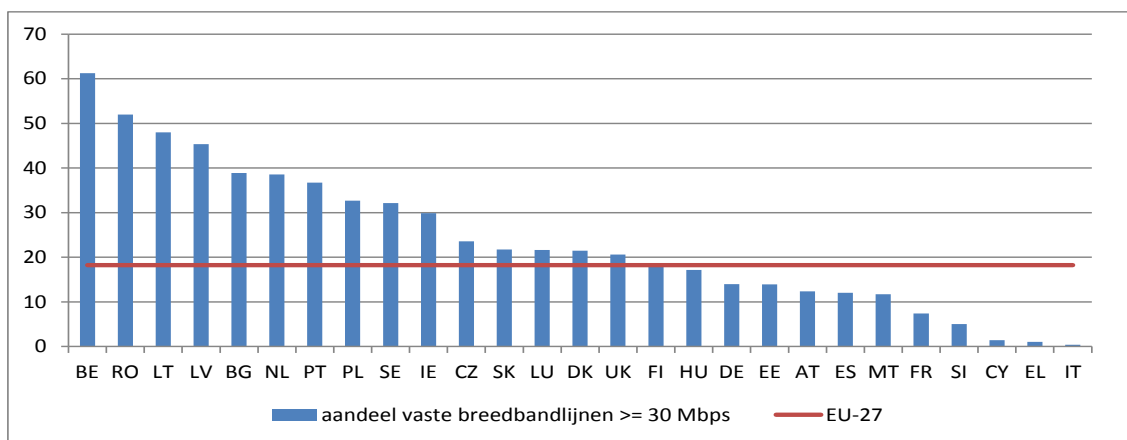
Bron : BIPT (ISP's)

Een belangrijke driver is ,naast de aanwezigheid van de reeds volledig met Docsis 3.0 uitgeruste kabelnetwerken, de verdere uitrol van het VDSL netwerk van Belgacom . Op het eind van het derde kwartaal van 2013 heeft VDSL een dekking van 89% van het Belgisch grondgebied tegenover 86% eind 2012. De uitrol van de intern ontwikkelde Dynamic Line Management technologie leidde tot een verhoging van de downloadsnelheden op het breedbandnetwerk tot 50 Mbps : ongeveer één vierde van de Belgische huishoudens kan deze snelheid ontvangen.¹⁴

De kabeloperatoren Voo en Telenet bieden maximaal respectievelijk 100 Mbps en 120 Mbps aan. Kabeloperator Numericable lanceerde in september 2013 een aanbieding met 200 Mbps.

In het EU-klassement van het aandeel van vaste snelle breedbandverbindingen (≥ 30 Mbps) staat België aan de kop.

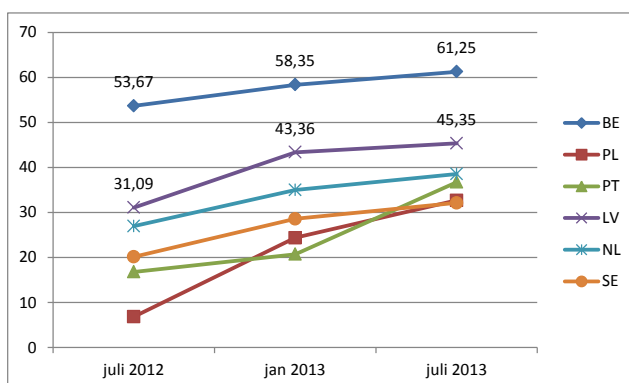
Figuur 33 : Aandeel van de vaste snelle breedbandverbindingen ≥ 30 Mbps (juli 2013)

Bron : BIPT (digital agenda scorebord EC)

Over de periode juli 2012 – juli 2013 groeit het aandeel van de vaste breedbandverbindingen van minstens 30 Mbps in België met 7,59 procentpunten tot 61,25% van het totaal aantal vaste breedbandverbindingen. In de EU noteert Polen de grootste stijging in procentpunten (25,84), gevolgd door Portugal (19,94), Letland (14,26), Zweden (11,97) en Nederland (11,59).

Figuur 34 : Evolutie van het aandeel van de vaste snelle breedbandverbindingen : juli 2012 – juli 2013

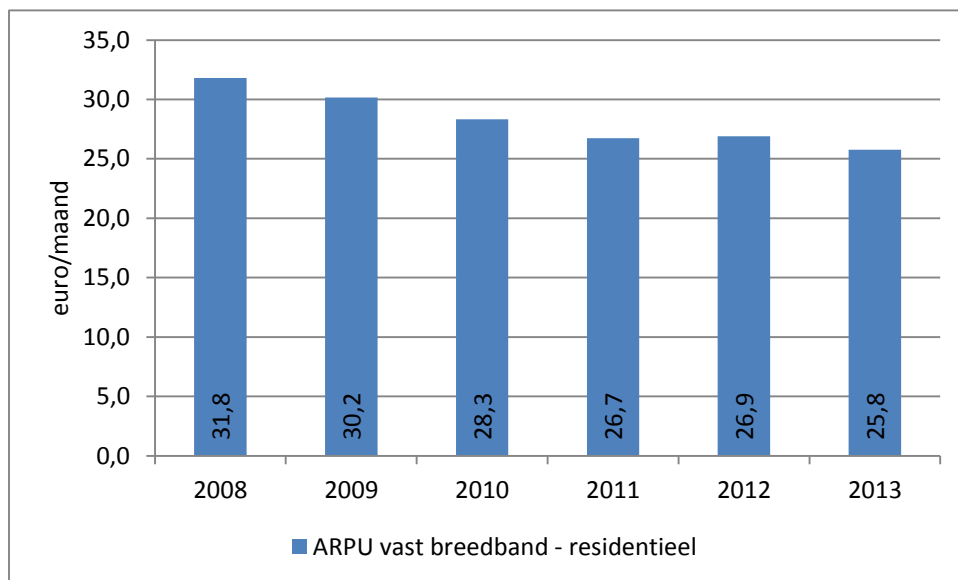
Bron : BIPT (digital agenda scorebord EC)

¹⁴ Webstek Belgacom

6.5. ARPU vast breedband

Op de residentiële markt bedraagt de ARPU uit breedband in 2013 25,8 euro per maand, 4,3% minder dan in 2012¹⁵.

Figuur 35 : Evolutie residentiële ARPU uit vast breedband

Bron : BIPT (Operatoren)

¹⁵ Op basis van data van Base Company, Belgacom NV, Brutélé, Mobistar, Numericable, Scarlet, Telenet, Tecteo.

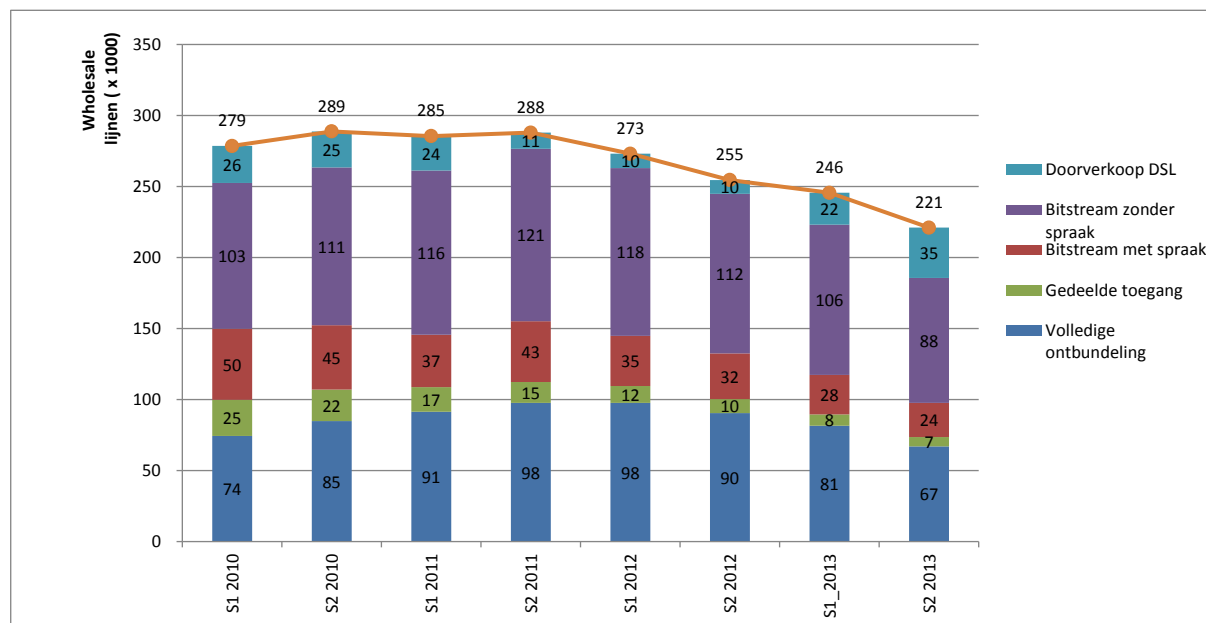
De ARPU uit vast breedband wordt berekend door de inkomsten uit de levering van vast breedband te delen door het gemiddeld aantal vaste breedbandlijnen over de betrokken periode.

6.6. Wholesale vast breedband

Ontbundelde toegang (volledige ontbundeling en gedeelde toegang) verliest verder marktaandeel en daalt van 39,4% van het totaal aantal wholesale breedbandtoegangen naar 33,3%.

Ook de bitstreamlijnen verliezen 6,1 procentpunt marktaandeel : van 56,8 naar 50,7%.

Figuur 36 : Verkoop wholesale vaste breedbandlijnen door Belgacom (exclusief lijnen verkocht aan Scarlet)

Bron : BIPT (Belgacom)

27,9% van de bitstream lijnen en de lijnen in doorverkoop samen (147.452) gebruiken het VDSL2 netwerk van Belgacom. Dit komt neer op 41.208 lijnen opgesplitst in 12.034 bitstream lijnen en 29.174 lijnen in doorverkoop.

7. Mobiele spraak- en datadiensten

7.1. Actieve mobiele abonnees

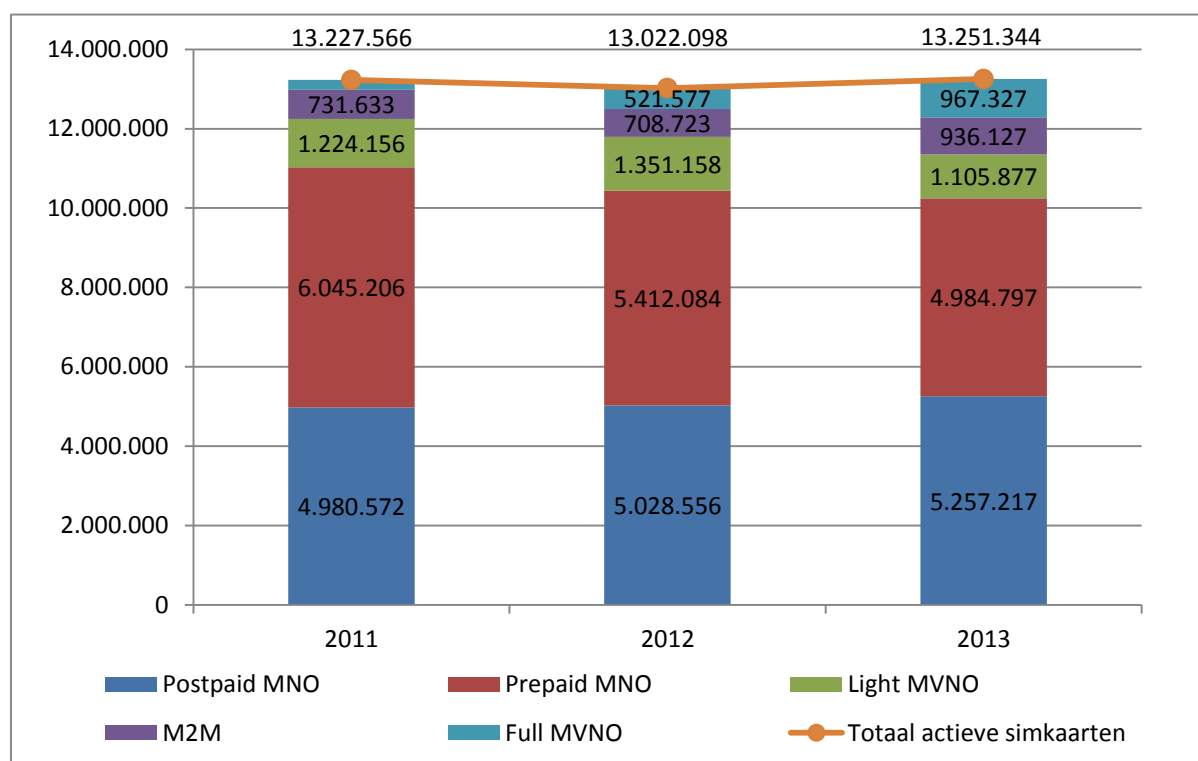
Eind 2013 telt men in België 13,25 miljoen actieve simkaarten (inclusief M2M), een groei met 1,7%.

Dit is het gecombineerd resultaat van :

- een afname van het volume aan actieve mobiele simkaarten van de mobiele netwerkoperatoren (exclusief M2M) van 10,440 naar 10,242 miljoen.
- een groei van het aantal M2M simkaarten met 32,1% tot 936.127.
- een groei van het actieve mobiele klantenbestand van de full MVNO's¹⁶ met 85% tot 967.327.
- een verlies aan actieve simkaarten van de light MVNO's met 18,2% tot 1.105.877.

Postpaid mobiele simkaarten vergroten hun aandeel van 56% eind 2012 naar 59,5% eind 2013.

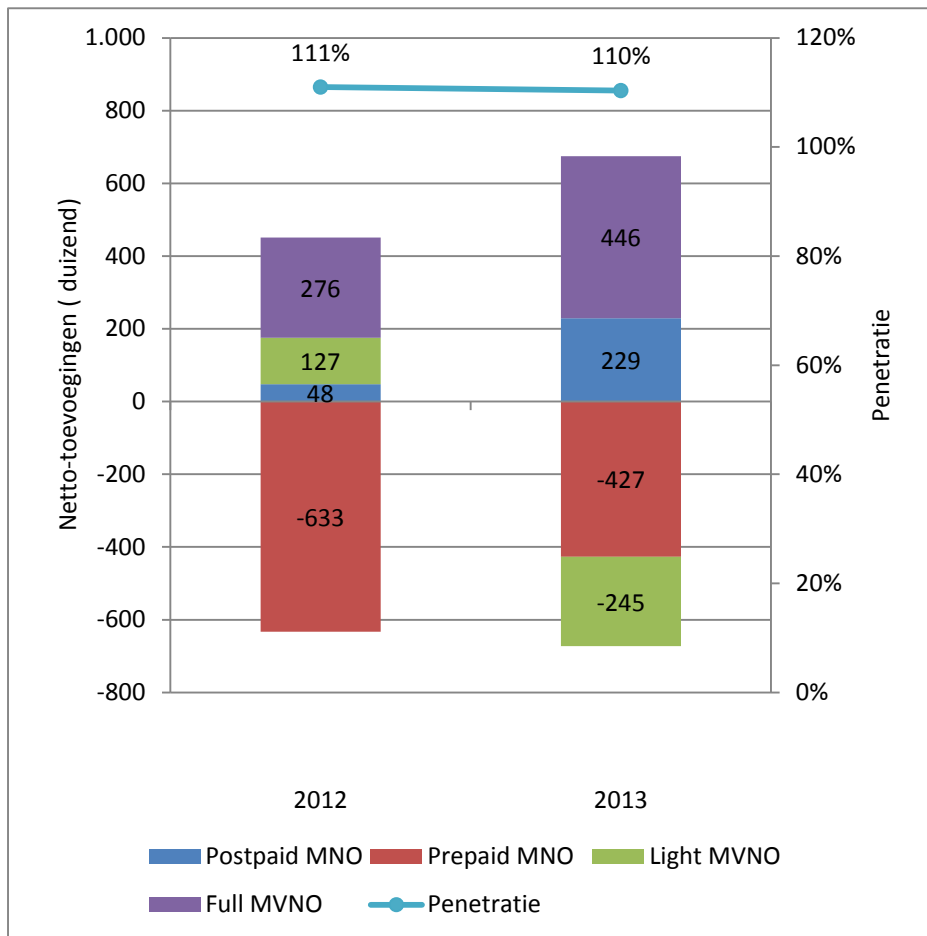
Figuur 37 : Actieve simkaarten per type

Bron : BIPT (operatoren)

¹⁶ In augustus 2013 werd Voo een light MVNO van Mobistar. Lycamobile evolueerde in 2013 van light naar full MVNO bij Mobistar. Data van Lycamobile betreft oktober 2013.

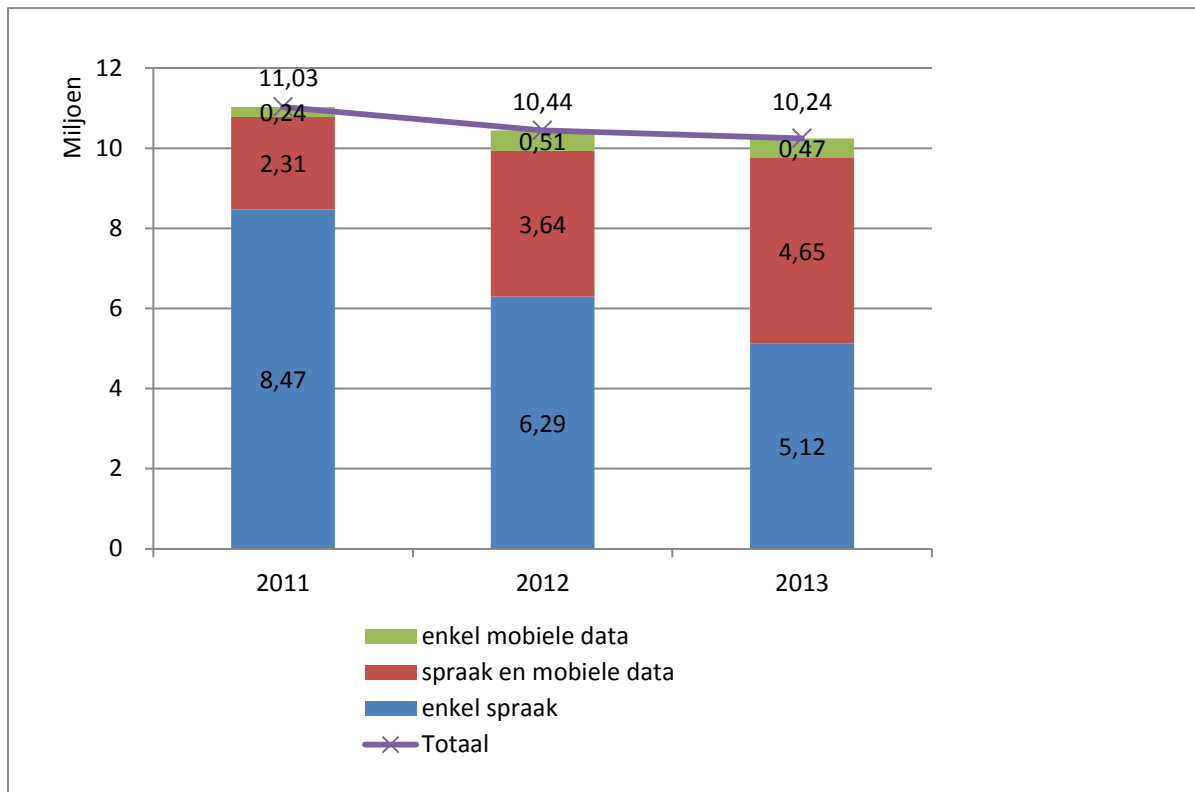
Figuur 38 : Split van de netto-toevoegingen en penetratie van de actieve simkaarten (exclusief M2M)

Bron : BIPT (operatoren)

50 % van de actieve simkaarten van de drie mobiele netwerkkoperatoren (exclusief MVNO) wordt enkel gebruikt voor mobiele spraakdiensten tegenover 60% in 2012. 45% wordt gebruikt voor spraak en mobiele data. Het aandeel van de actieve simkaarten die enkel worden gebruikt voor mobiele data blijft beperkt tot 4,6%. De stijgende verkoop van tablets stimuleert dit aandeel, maar het wijd verspreide gebruik van smartphones en de grotere beschikbaarheid van wifi vormen een belangrijk alternatief. Dit verkleint de behoefte aan mobiele datadiensten die niet verkocht worden met een spraakdienst.

Figuur 39 : Aantal actieve mobiele abonnees per type dienst (exclusief MVNO)

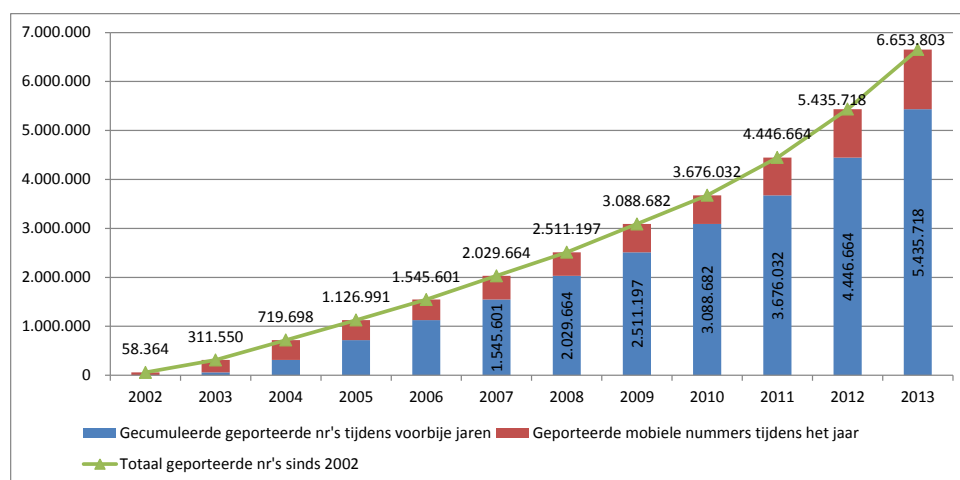

Bron : BIPT (Operatoren)

7.2. Mobiele nummeroverdraagbaarheid

Het aantal mobiele porteringen groeit in 2013 met 23% tot 1.218.085. Met 229.031 mobiele porteringen overtreft dit de 218.422 mobiele porteringen van het jaar 2012 dat in oktober gekenmerkt werd door de invoering van een nieuwe telecomwet die de bewegingsvrijheid van de consumenten stimuleerde¹⁷. Naast de toegenomen concurrentie onder bestaande spelers heeft ook de start van Lycamobile als full MVNO in het vierde kwartaal van 2013 een invloed op het jaarcijfer voor 2013.

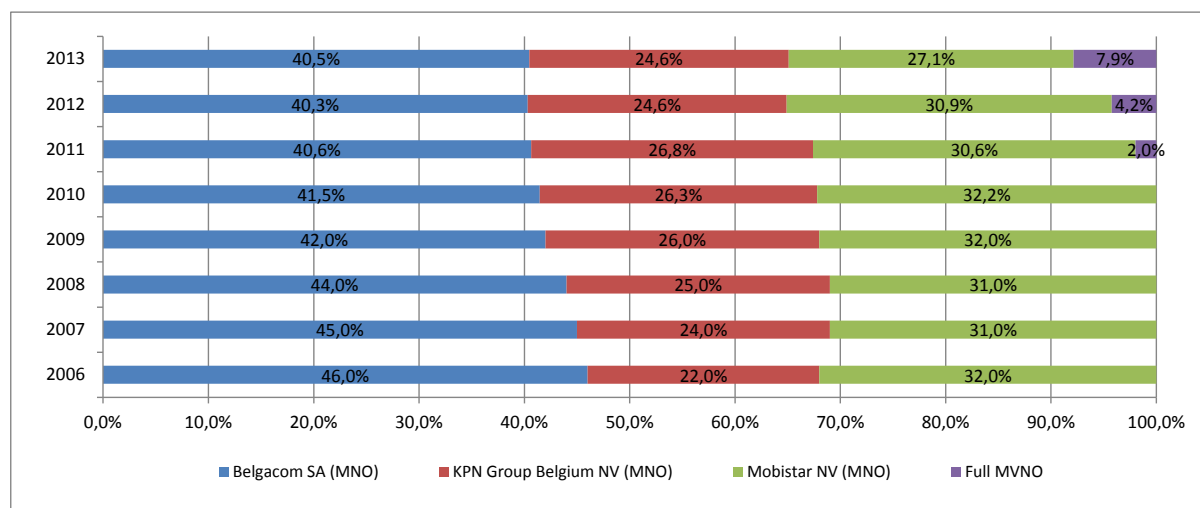
Figuur 40 : Aantal geporteerde mobiele nummers

Bron : BIPT (VZW Nummeroverdraagbaarheid)

De marktverhoudingen wijzigen door het succes van de full MVNO's die gebruik maken van het netwerk van Mobistar : Telenet en Lycamobile. Hun marktaandeel verdubbelt bijna van 4,2% naar 7,9%.

Figuur 41 : Marktaandelen (actieve mobiele abonnees exclusief M2M)

Bron : BIPT (operatoren)

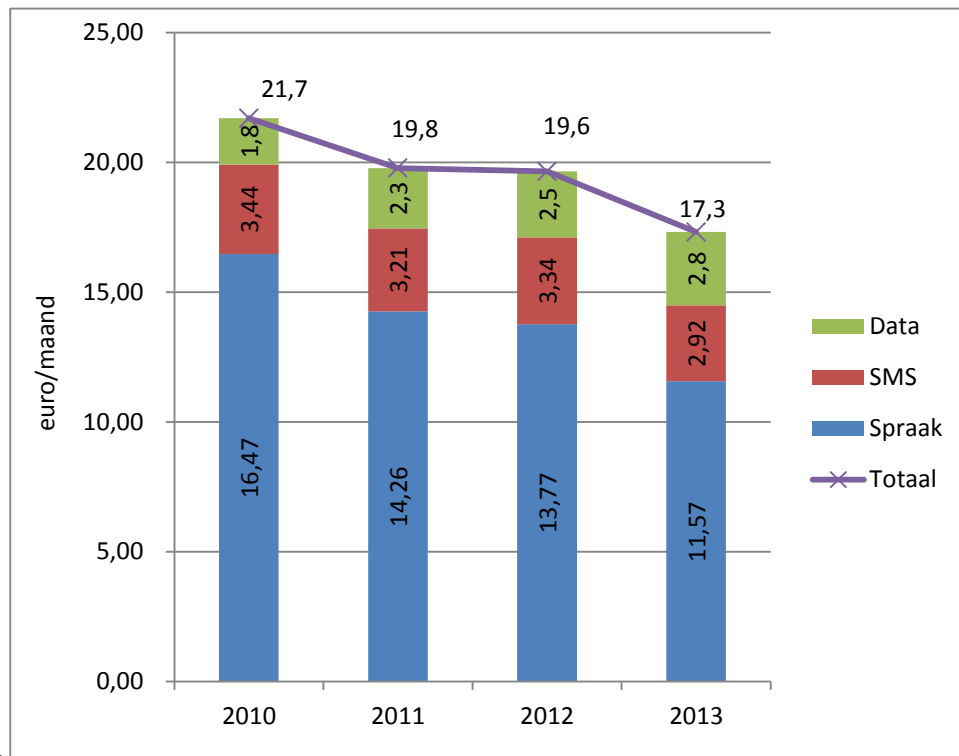
¹⁷ De telecomwet van oktober 2012 laat toe om een contract gratis op te zeggen na 6 maanden.

7.3. Mobiele ARPU (totale klantenbasis)

De mobiele ARPU duikt in 2013 fors naar omlaag. Een actieve mobiele abonnee van een Belgische mobiele netwerkkoperator (exclusief MVNO) spendeert in 2013 2,3 euro minder aan mobiele diensten. In tegenstelling tot spraak en sms wordt er meer besteedt aan mobiele data (+ 0,3 euro/maand).

Mobiele spraak blijft wel de grootste component met een aandeel van 66,8%.

Figuur 42 : Mobiele ARPU (euro/maand)

Bron : BIPT (operatoren)

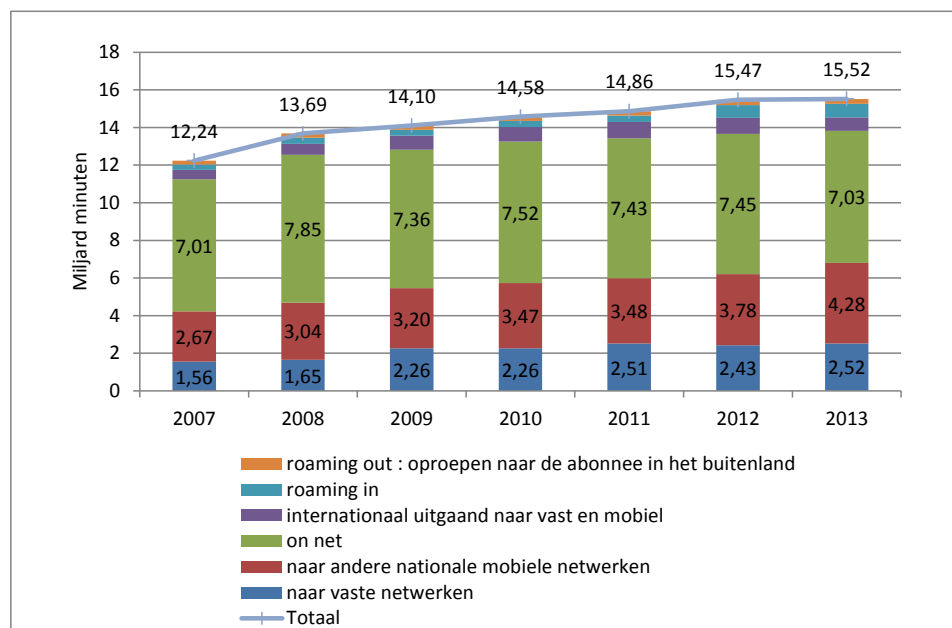
7.4. Mobiele spraaktelefonie

7.4.1. Uitgaand mobiel spraakverkeer

7.4.1.1. Volume

Het volume uitgaand mobiel spraakverkeer dat wordt opgebouwd op de Belgische mobiele netwerken bedraagt in 2013 15,52 miljard minuten. De groei bedraagt 0,3% ten opzichte van het jaar 2012. Vermits de stijging jaar-op-jaar veel kleiner is dan de jaren voordien (+ 4,1% in 2012, + 1,9% in 2011, + 3,4% in 2010) is er sprake van een groeivertraging.

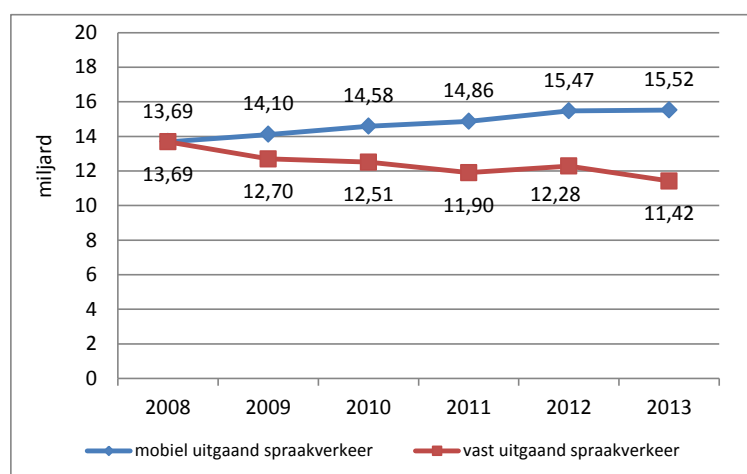
Figuur 43 : Mobiel uitgaand spraakverkeer georigineerd op de Belgische mobiele netwerken, exclusief oproepen naar voice mail.

Bron : BIPT (operatoren)

De groei van het mobiele spraakverkeer (+0,3%) gecombineerd met de daling van het vast telefoonverkeer (-7,1%) vergroot de kloof tussen beiden. 57,6% van het totaal uitgaand spraakverkeer dat wordt opgebouwd op een Belgisch netwerk betreft mobiele spraak.

Figuur 44 : Evolutie van het vast en mobiel uitgaand spraakverkeer (miljard minuten)

Bron : BIPT (operatoren)

Verwijdering van het mobiel spraakverkeer dat door roaming bezoekers wordt opgebouwd op Belgische mobiele netwerken en toevoeging van de roaming oproepen die abonnees van Belgische mobiele netwerken opbouwen in het buitenland en van de oproepen naar voice mail leidt tot een totaal uitgaand spraakvolume van 15,40 miljard minuten door abonnees van Belgische mobiele operatoren (netwerkoperatoren en MVNO's)

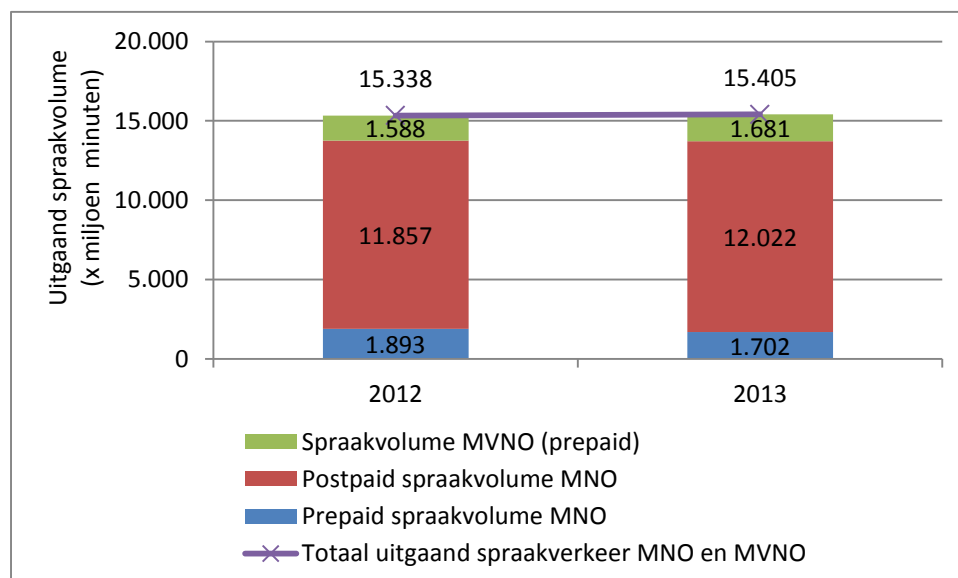
Figuur 45 : Berekening uitgaand spraakvolume van abonnees van Belgische mobiele operatoren

x 1000 minuten	2012	2013	% wijziging
Mobiel uitgaand spraakverkeer georigineerd op Belgische mobiele netwerken	15.470.508	15.518.802	0,3%
- Roaming in minuten opgebouwd door roaming bezoekers op Belgische mobiele netwerken	681.262	719.177	5,6%
+ Roaming out : oproepen van de Belgische mobiele abonnee opgebouwd in het buitenland	300.638	327.437	9%
+ Oproepen naar voice mail	248.421	277.624	12%
Uitgaand spraakvolume abonnees van Belgische MNO en MVNO	15.338.305	15.404.686	0,4%

Van de 15,40 miljard uitgaande spraakminuten die worden gegenereerd door abonnees van Belgische mobiele operatoren kan 10,8% worden toegewezen aan MVNO's (1,68 miljard minuten). Dit is een lichte stijging ten opzichte van het 2012 (10,3%).

De prepaid markt krimpt : het aandeel van prepaid in het totaal volume uitgaand mobiel spraakverkeer daalt van 22,7% naar 22%.

Figuur 46 : Volume uitgaand mobiel spraakverkeer van abonnees van Belgische mobiele operatoren (MNO en MVNO)

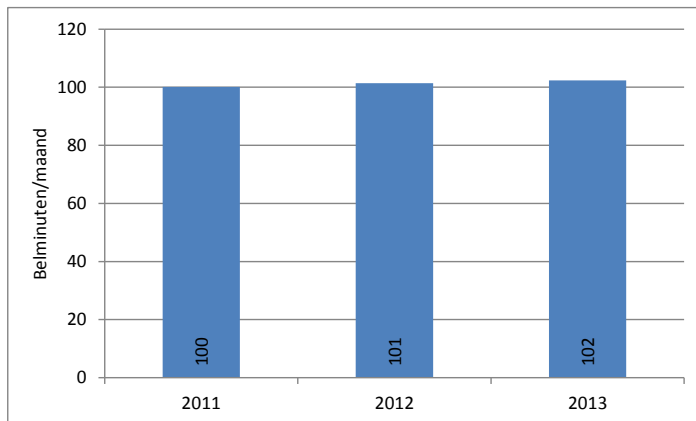

Bron : BIPT (operatoren)

7.4.1.2. Gemiddeld belvolume per maand

Gemiddeld belt een actieve mobiele abonnee in 2013 102 minuten per maand, een stijging met 1 minuut ten opzichte van 2012.

Figuur 47 : Gemiddeld maandelijks belvolume van een gemiddelde actieve mobiele abonnee (inclusief MVNO, exclusief oproepen naar voice mail)¹⁸

Bron : BIPT (operatoren)

7.4.1.3. Inkomsten mobiele spraak

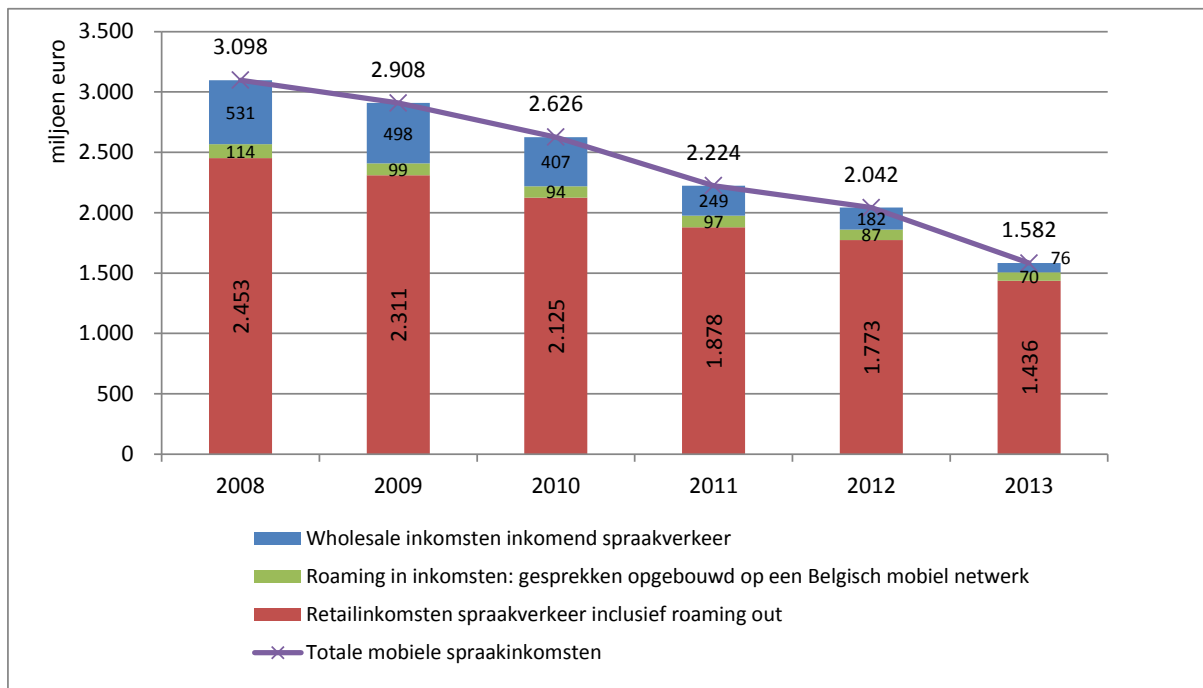
De drie Belgische mobiele netwerkoperatoren zagen hun inkomsten uit mobiele spraak (inclusief retail roaming spraak) in 2013 dalen met 22,5% tot 1,58 miljard euro.

Alle samenstellende elementen dragen hiertoe bij :

1. De retailinkomsten van de abonnees van de mobiele netwerkoperatoren dalen met 19% tot 1,436 miljard euro.
2. De inkomsten uit spraakgesprekken die roaming bezoekers opbouwen op Belgische mobiele netwerken bedroegen in 2013 70 miljoen euro, een verlies van 19,5% jaar-op-jaar.
3. Inkomend spraakverkeer genereert 58% minder inkomsten : van 182 naar 76 miljoen euro.

¹⁸ Het gemiddeld maandelijks belvolume wordt berekend door het mobiel spraakverkeer georigineerd op het netwerk van de Belgische mobiele netwerkoperatoren door actieve mobiele abonnees van de Belgische mobiele netwerkoperatoren en MVNO's (exclusief oproepen naar voice mail) te delen door het totaal aantal actieve mobiele abonnees aan het begin en op het einde van het betrokken jaar en vervolgens door 12. Voor 2013 is dit gelijk aan 15.405 miljoen minuten – 227,624 miljoen minuten (minuten georigineerd door roamers) / (12,315-12,313 miljoen actieve mobiele abonnees in België) / 12 maanden

Figuur 48 : Inkomsten uit mobiele spraak : retail en wholesale

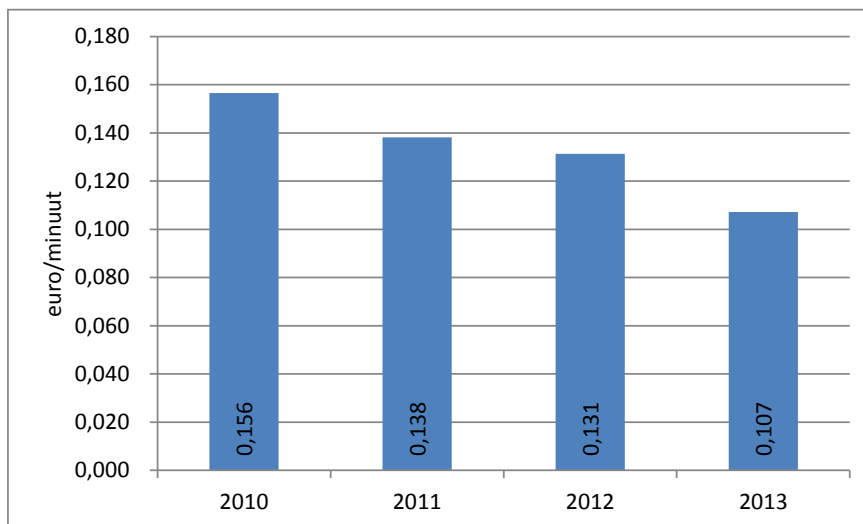

Bron :BIPT (operatoren)

7.4.1.4. Gemiddelde prijs uitgaande mobiele spraakminuut

Een abonnee van een Belgische mobiele netwerkoperator betaalt in 2013 gemiddeld 18,7% minder per uitgaande mobiele belminuut in vergelijking met het jaar ervoor.

Figuur 49 : Gemiddelde prijs uitgaande mobiele belminuut¹⁹

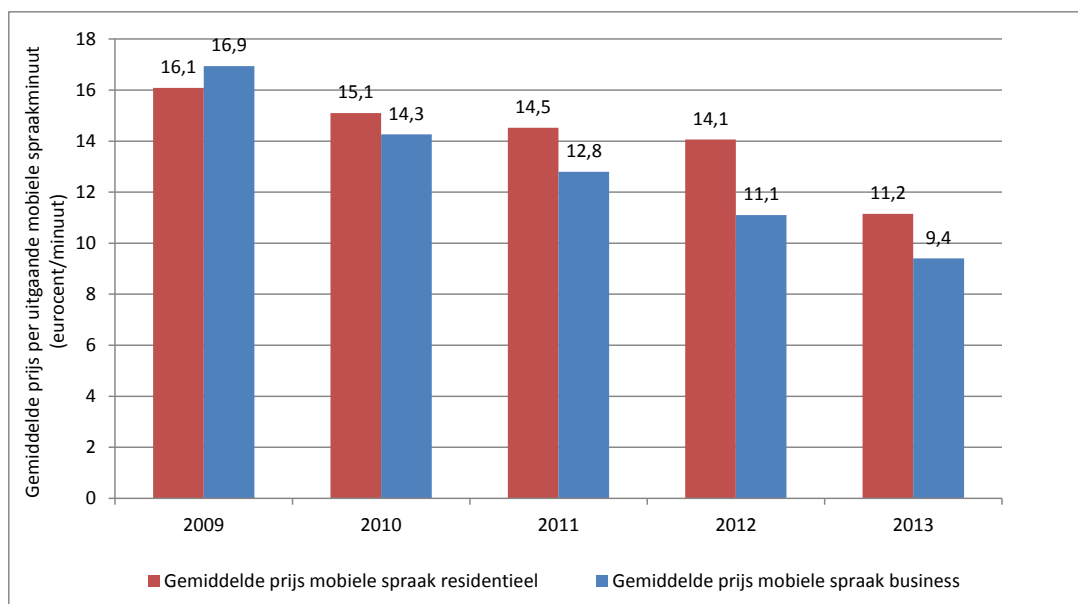

Bron : Operatoren (BIPT)

¹⁹ De gemiddelde prijs per uitgaande mobiele belminuut wordt berekend door de retailinkomsten van uitgaand mobiel spraakverkeer, inclusief roaming out, (1,436 miljard euro) te delen door het aantal minuten uitgaand spraakverkeer, exclusief voice mail en MVNO-spraakverkeer (13,446250 miljard minuten)

De daling op de residentiële markt (-2,9 eurocent/minuut) is groter dan op de bedrijfsmarkt (-1,7 eurocent/minuut).

Figuur 50 : Gemiddelde prijs uitgaande mobiele belminuut : residentieel – business

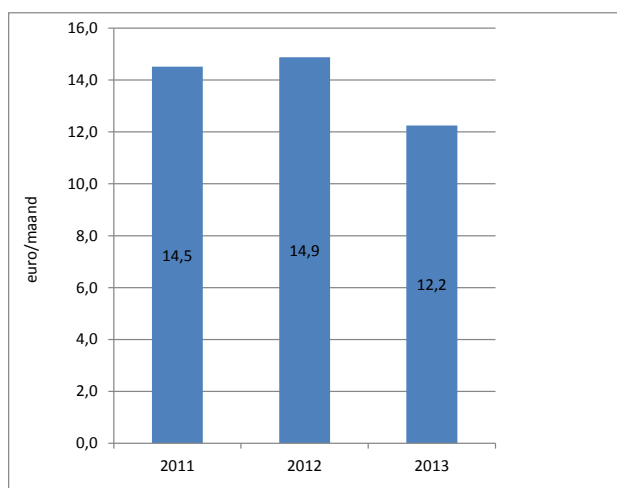

Bron : BIPT (operatoren)

7.4.1.5 ARPU mobiele spraak

Toegenomen mobiele concurrentie door druk op de prijzen verklaart de vermindering van de ARPU²⁰ van 14,9 naar 12,2 euro.

Figuur 51 : Mobile spraak ARPU (euro/maand)

Bron : BIPT (operatoren)

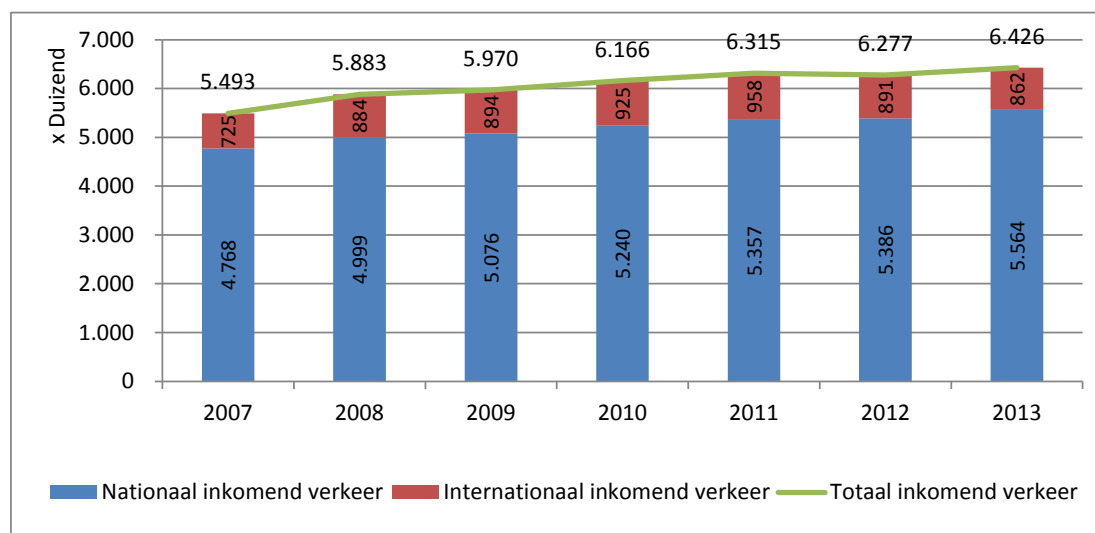
²⁰ De maandelijkse mobiele spraak ARPU wordt berekend door de retailinkomsten van mobiele spraak bij de drie mobiele netwerkoperatoren (1,436 miljard euro) te delen door het aantal actieve abonnees voor mobiele spraak (9.772.188) en vervolgens door 12.

7.4.2. Inkomend spraakverkeer op het mobiele netwerk

7.4.2.1. Volume

Het volume verkeer dat wordt getermineerd op de netwerken van de Belgische mobiele netwerkoperatoren groeit met 2,4% tot 6,426 miljard minuten. 87% hiervan houdt verband met nationaal inkomend verkeer.

Figuur 52 : Volume inkomend spraakverkeer op het mobiele netwerk

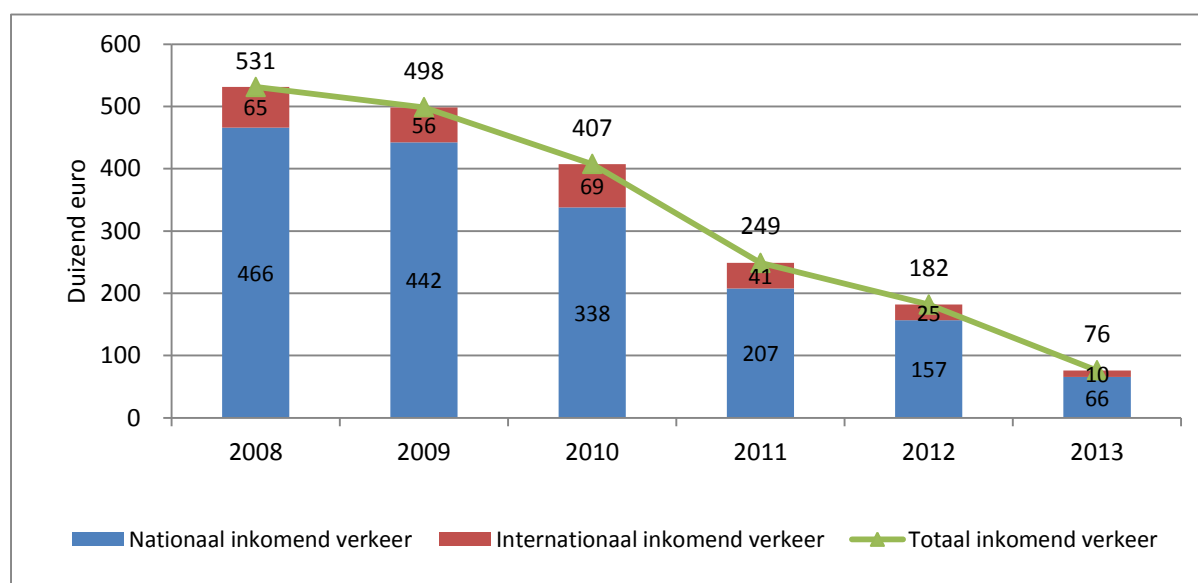

Bron : Operatoren (BIPT)

7.4.2.2 Inkomsten

De omzet uit het termineren van verkeer op de Belgische mobiele netwerken daalde in 2013 met 58,2% tot 76 miljoen euro. 86% van deze omzet betreft nationaal inkomend verkeer.

Figuur 53 : Evolutie termineringsinkomsten

Bron : BIPT (operatoren)

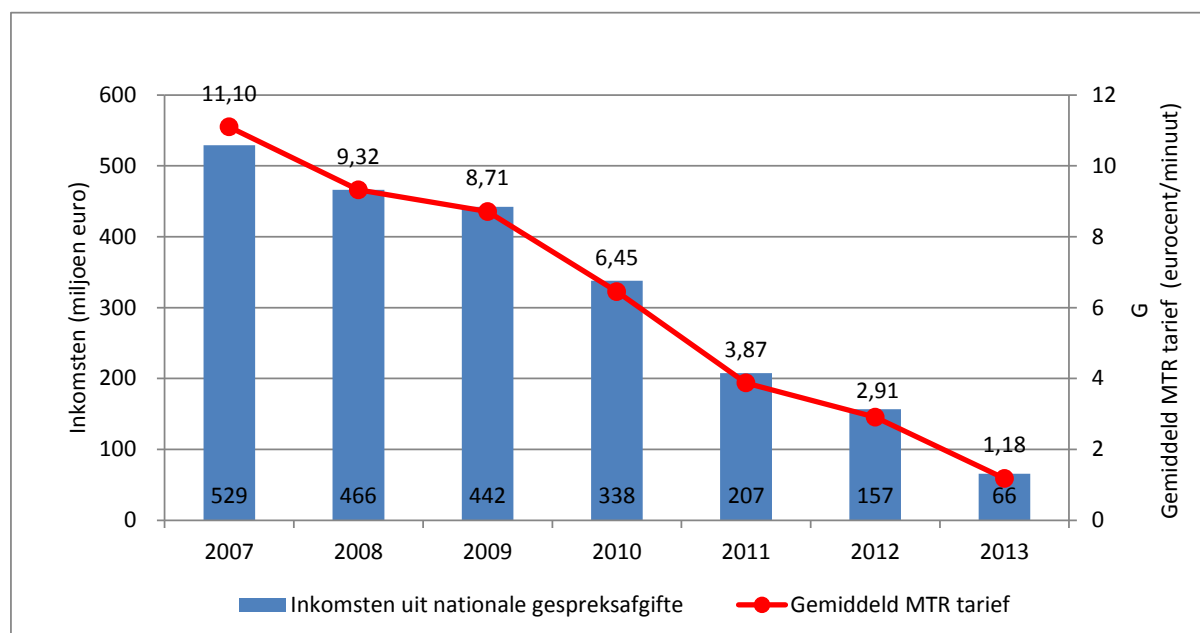
De omzet wordt negatief beïnvloed door de regulering van de MTR's . Op 1 januari 2013 ging de laatste fase in van het MTR glijpad dat het BIPT in 2010 vastlegde voor de periode 2010-2013. Als gevolg hiervan bedragen de reële mobiele terminatietarieven in België, sinds 1 januari 2013, 1,08 eurocent/ minuut voor alle mobiele netwerkoperatoren. Inclusief de inflatie is dit gelijk aan 1,18 eurocent/ minuut.

Figuur 54 : *Gereguleerde mobiele termineringstarieven (exclusief inflatie): in eurocent/ minuut*

	Voor 1/8/2010	1/8/2010	1/1/2011	1/1/2012	1/1/2013
Belgacom	7,30	4,52	3,83	2,46	1,08
Mobistar	9,02	4,94	4,17	2,62	1,08
KPN Group Belgium	11,43	5,68	4,76	2,92	1,08

Het gemiddeld MTR tarief daalt met 59,4% van 2,91 eurocent/ minuut naar 1,18 eurocent/ minuut.

Figuur 55 : *Omzet uit nationaal inkomend spraakverkeer op het mobiele netwerk en gemiddeld MTR tarief*

Bron : BIPT (Operatoren)

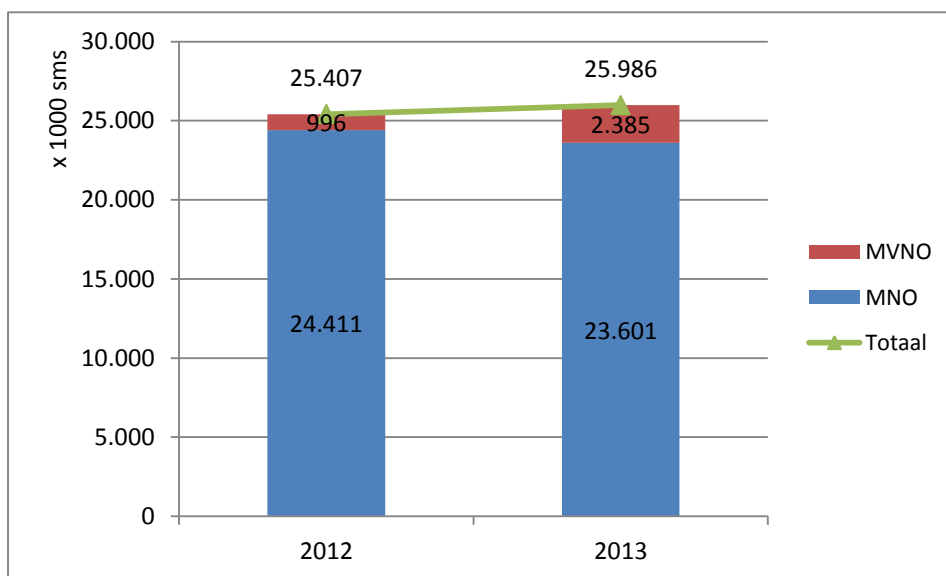
7.5.SMS

7.5.1. Volume

Jaar-op-jaar is er een groei waarneembaar van 2,3% van het aantal verstuurd sms-berichten door abonnees van Belgische mobiele operatoren (MNO en MVNO).

Abonnees van Belgische mobiele netwerkoperatoren en MVNO klanten vertonen wel een tegengestelde tendens. Daar waar MVNO klanten meer SMS-berichten verzenden (+139,5 % tot 2,384 miljard sms-berichten) is er een daling vast te stellen in het aantal SMS-berichten die worden verstuurd door abonnees van de mobiele netwerkoperatoren (-3,3% tot 23,6 miljard sms-berichten).

Figuur 56 : Aantal verstuurd sms-berichten volgens split MVNO-MNO

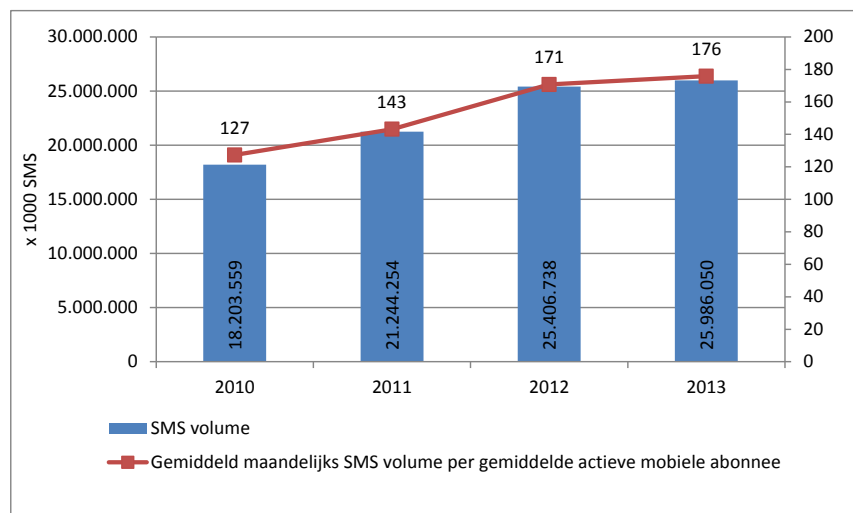

Bron : BIPT (operatoren)

7.5.2. Gemiddeld aantal verstuurde sms per maand

Gemiddeld verstuurt een actieve mobiele abonnee in 2013 176 sms-berichten per maand.

Figuur 57 : SMS volume en gemiddeld maandelijks SMS volume per gemiddelde actieve mobiele abonnee²¹

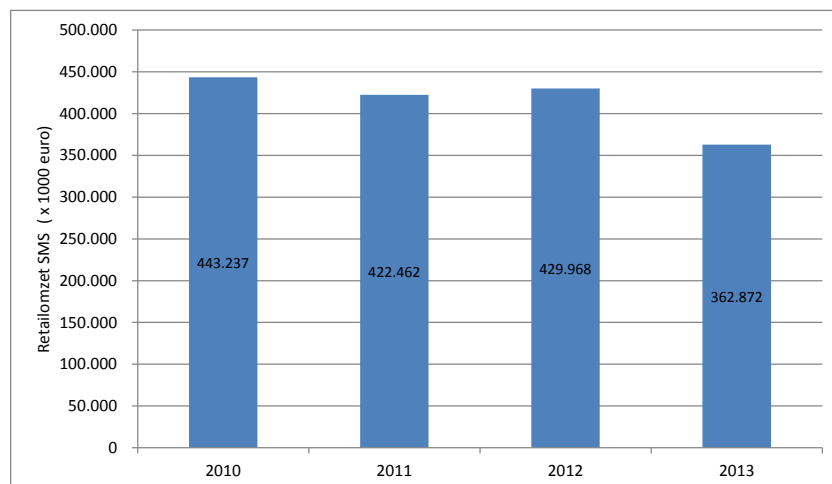

Bron : BIPT (operatoren)

7.5.3. SMS inkomsten

De netto retailinkomsten uit SMS (retail roaming SMS inbegrepen) van de drie Belgische mobiele netwerkoperatoren vertonen een daling met 15,6% tot 362,87 miljoen euro.

Figuur 58 : Evolutie netto retailinkomsten uit SMS van de drie Belgische mobiele netwerkoperatoren

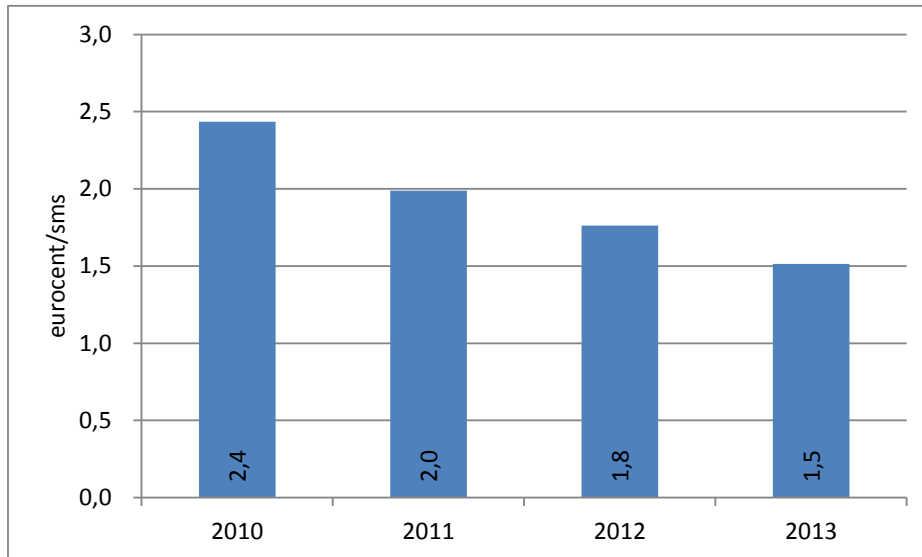
Bron : BIPT (operatoren)

²¹ Het gemiddeld maandelijks SMS volume per gemiddelde actieve mobiele abonnee wordt berekend door het totaal SMS volume inclusief MVNO (25,986 miljard SMS) te delen door het totaal aantal actieve mobiele abonnees aan het begin en het einde van het jaar gedeeld door twee ((12,315-12,313) /2= 12,314 miljoen actieve mobiele abonnees) en vervolgens door 12.

7.5.4. Gemiddelde SMS-prijs

De gemiddelde prijs die de Belgische mobiele netwerkoperatoren aanrekenen voor een sms-bericht bedraagt 1,5 eurocent/sms, 0,3 eurocent minder dan in 2012.

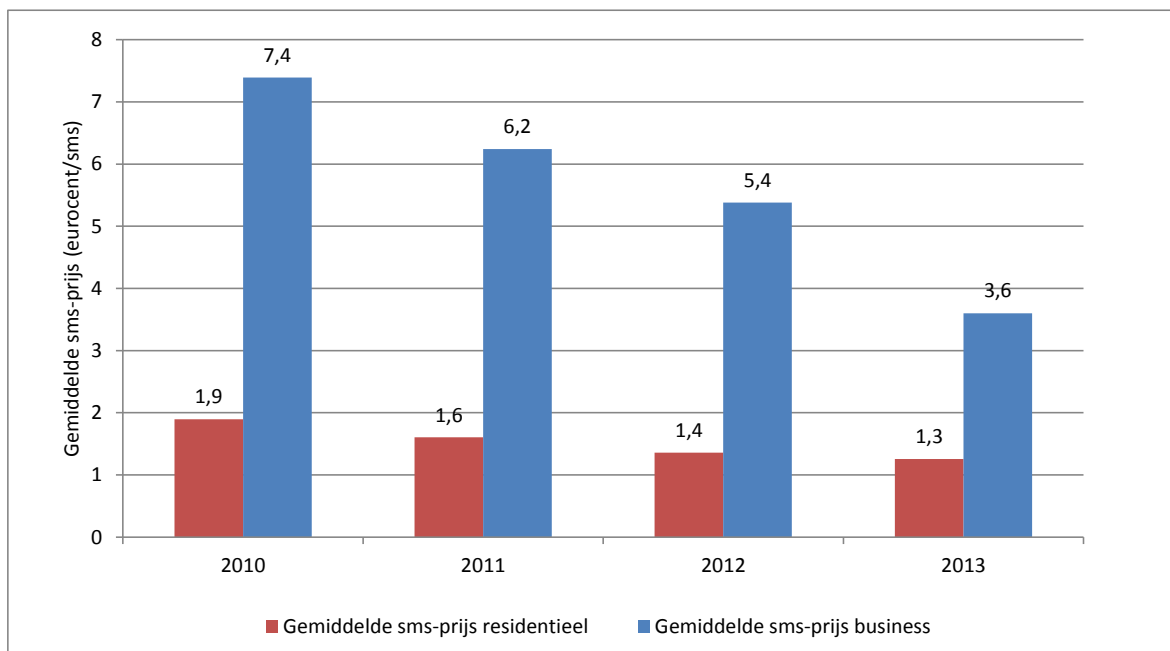
Figuur 59 : Gemiddelde SMS-prijs

Bron : BIPT (Operatoren)

Op de residentiële markt kost een sms gemiddeld 1,3 eurocent. Ondanks een sterkere jaardaling op de zakelijke markt (-33,1%) dan op de residentiële markt (-7,3%) blijft de gemiddelde sms-prijs op de zakelijke markt bijna 3 maal duurder.

Figuur 60 : Evolutie gemiddelde sms-prijs : residentieel - business

Bron : BIPT (Operatoren)

Figuur 61 : Berekening gemiddelde sms-prijs

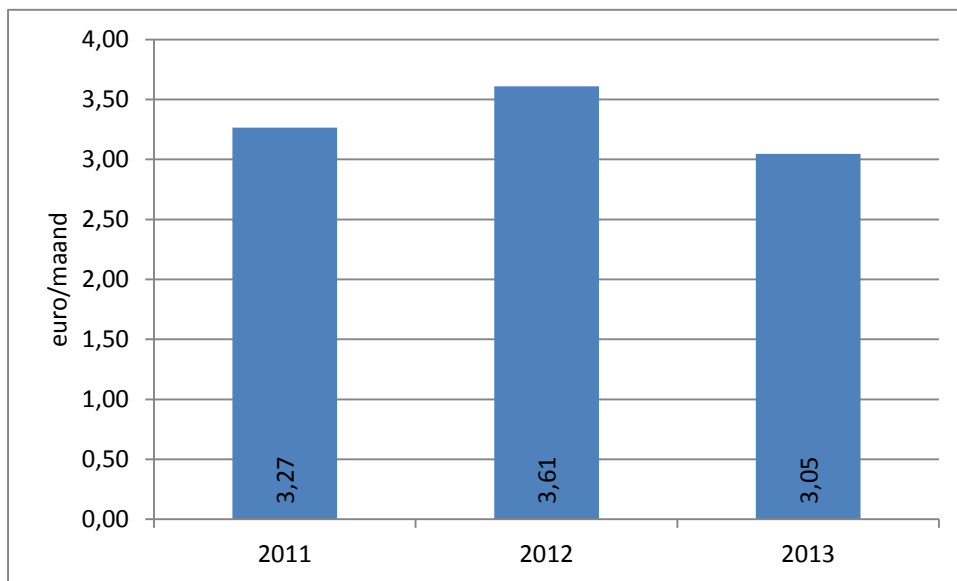
		2012	2013
Retailinkomsten uit sms (x1000)	Totaal	429.968	362.871
	Residentieel	298.091	261.432
	Zakelijk	131.876	101.439
Aantal uitgaande sms (x 1000)	Totaal	24.410.993	23.601.258
	Residentieel	21.960.194	20.784.337
	Zakelijk	2.450.798	2.816.920
Gemiddelde prijs per sms - eurocent/sms	Totaal	1,76	1,54
	Residentieel	1,36	1,26
	Zakelijk	5,38	3,6

Bron : BIPT (Operatoren)

7.5.5. SMS ARPU

De daling van het retailvolume (-3,3% tot 23,6 miljard sms berichten) gecombineerd met een sterkere vermindering van de inkomsten leidt tot een daling van de SMS ARPU met 0,56 euro/maand.

Figuur 62 : Evolutie SMS ARPU

Bron : BIPT (Operatoren)

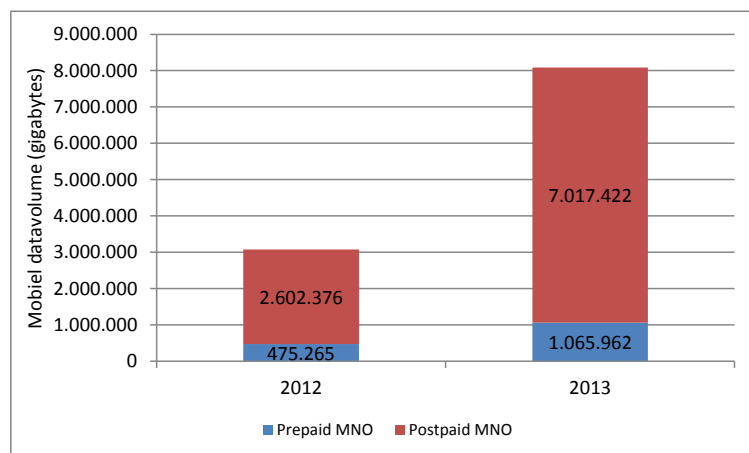
7.6. Mobiele data (exclusief SMS)

7.6.1. Volume en gemiddeld dataverbruik per maand

Het gebruik van mobiele data neemt toe : de 5.124.762 actieve simkaarten van de mobiele netwerkoperatoren (exclusief MVNO) gebruiken in totaal 8.083.384 GB. Per actieve mobiele simkaart die wordt gebruikt voor mobiele data stijgt het gemiddelde maandelijks verbruik drastisch van 63MB naar 135MB²².

Postpaid vergroot zijn aandeel van 85% naar 87%.

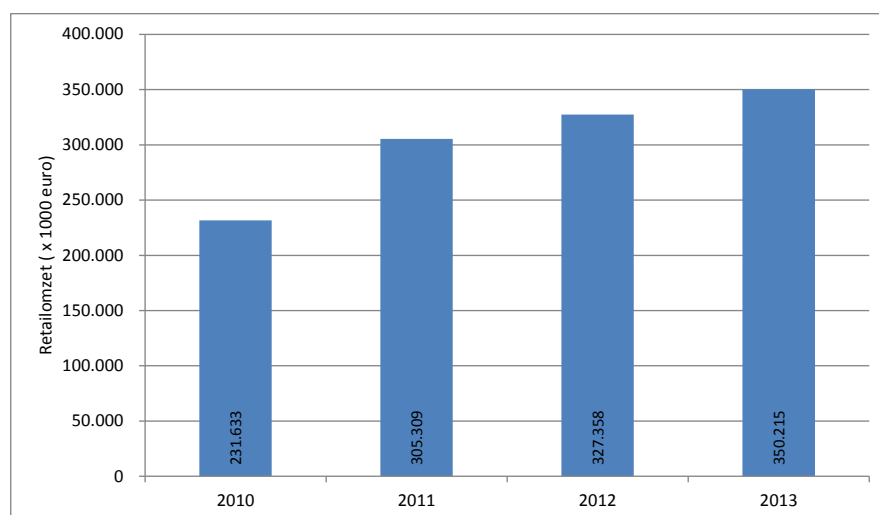
Figuur 63 : Mobiel datavolume in gigabytes (MNO), prepaid-postpaid

Bron : BIPT (Operatoren)

7.6.2. Inkomsten uit mobiele data

Figuur 64 : Evolutie retailinkomsten uit mobiele data

Bron : BIPT (operatoren).

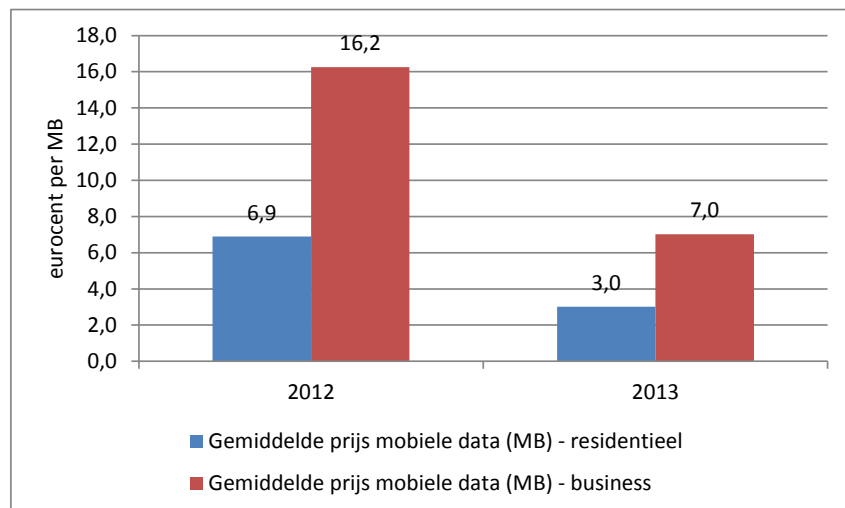
²² Het gemiddeld maandelijks mobiel dataverbruik per maand wordt berekend door het mobiel dataverbruik van de Belgische mobiele netwerkoperatoren exclusief MVNO (8.083.384 GB) te delen door het aantal actieve mobiele simkaarten met mobiel datagebruik van de Belgische mobiele netwerkoperatoren (5.124.762) en vervolgens door 12.

7.6.3. Gemiddelde prijs mobiele data

Het gebruik van mobiele data wordt goedkoper. Daar waar een megabyte aan mobiele data in 2012 nog 10,4 eurocent kostte, is dit in 2013 gezakt naar 4,3 eurocent.

Zowel op de residentiële als op de zakelijke markt daalt de gemiddelde prijs met ongeveer 56%.

Figuur 65 : Evolutie gemiddelde prijs mobiele data : residentieel – business

Bron : BIPT (Operatoren)

Figuur 66: Berekening gemiddelde prijs mobiele data

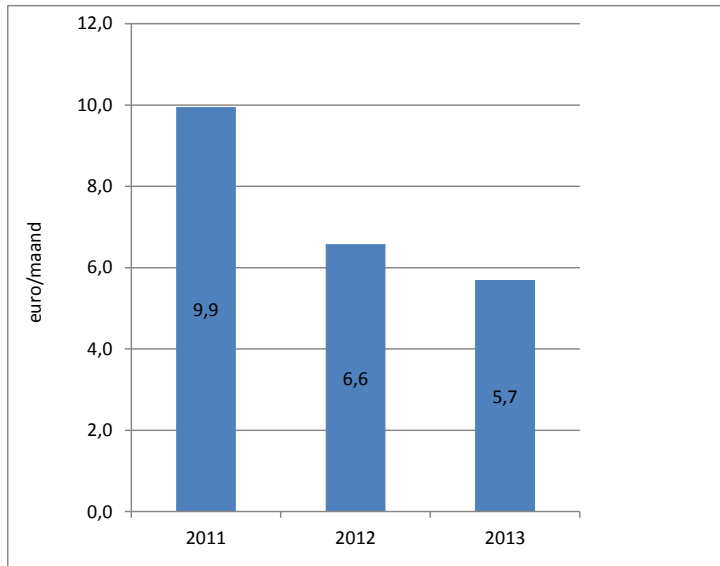
		2012	2013
Retailinkomsten uit mobiele data (x1000)	Totaal	327.358	358.391
	Residentieel	136.023	167.396
	Zakelijk	191.334	190.994
Aantal megabyte mobiele data (x 1000)	Totaal	3.151.504	8.277.385
	Residentieel	1.973.923	5.556.145
	Zakelijk	1.177.580	2.721.239
Gemiddelde prijs per MB mobiele data – (eurocent/MB)	Totaal	10,4	4,33
	Residentieel	6,9	3,0
	Zakelijk	16,2	7,0

Bron : BIPT(Operatoren)

7.6.4. ARPU mobiele data

Doordat de prijs van mobiel dataverkeer niet meestijgt met het verbruik daalt de mobiele data ARPU van 9,9 euro/maand naar 5,7 euro/maand.

Figuur 67 : ARPU mobiele data (euro/maand)

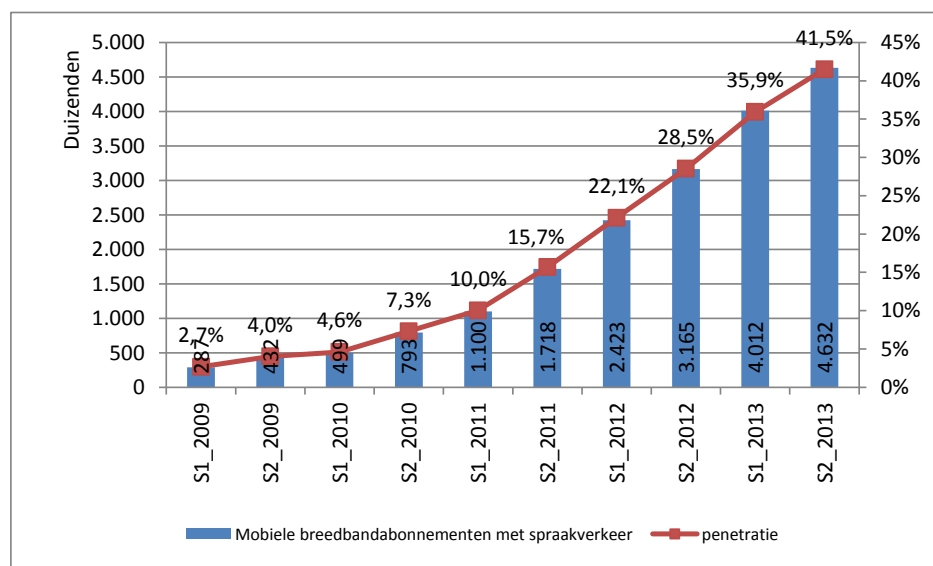

Bron : BIPT (operatoren)

7.7. Mobiel breedband (3 en 4G)

Het aantal mobiele breedbandabbonementen neemt snel toe en overstijgt eind 2013 de kaap van de vijf miljoen abbonementen²³. 4,632 miljoen daarvan zijn mobiele abbonementen met spraakgebruik. In juli 2013 waren er dat nog maar 4,01 miljoen.

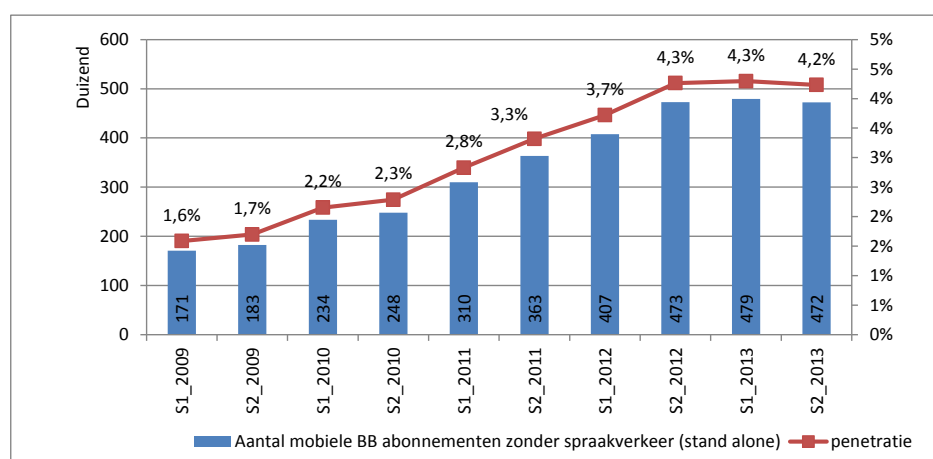
Figuur 68 : Evolutie aantal mobiele breedbandabbonementen met spraakgebruik (via smartphones)

Bron : BIPT (3 mobiele netwerkoperatoren en Telenet)

Samen met bijna 473.000 abbonementen met alleen data maakt dat er 5.103.965 abbonementen met mobiel breedband zijn.

Figuur 69 : Evolutie aantal mobiele breedbandabbonementen zonder spraakgebruik via tablets/PC

Bron : BIPT (3 mobiele netwerkoperatoren en Telenet)

²³ Data van 3 MNO's en Full MVNO Telenet

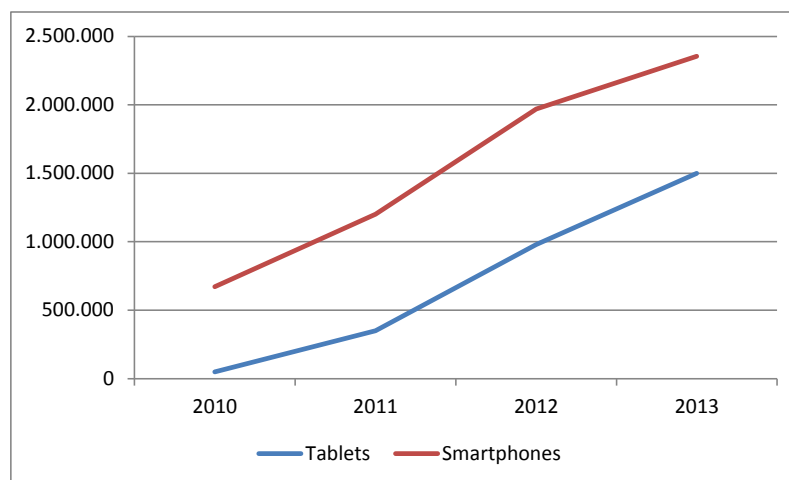
Een belangrijke driver van de groei van mobiel breedband is de verdere expansie van het 4G mobiele netwerk :

- *September 2013* : De uitrol van 4G bij Belgacom heeft eind september 2013 een bereik buitenshuis van meer dan 44% en 4G beschikbaar is beschikbaar in meer dan 210 steden. Bij de lancering, op 5 november 2012, was 4G nog beperkt tot 8 steden (Hasselt, Antwerpen, Gent, Leuven, Luik, Namen, Bergen, Waver) en het industriepark van Haasrode.
- *Oktober 2013* : Base lanceerde 4G als tweede operator in 15 steden: Aalst, Antwerpen, Beveren, Brugge Charleroi, Genk, Gent, Hasselt, Kortrijk, Leuven, Luik, Mechelen, Namen, Oostende en Sint-Truiden.
- *November 2013* : Mobistar versnelt de uitrol van zijn 4G-netwerk en biedt enkele duizenden van zijn klanten de opportuniteit om de 4G-technologie gratis uit te proberen in 30 steden en gemeenten in België. Eind maart 2014 lanceerde Mobistar zijn commerciële aanbieding.

In 2014 zal het 4G-netwerk zal verder kunnen worden uitgerold dankzij de veiling van licenties in de 800 MHz band die plaats vonden in november 2013. Zowel Belgacom, Mobistar als Base Company verwierven daarbij spectrum. Elk verkocht lot impliceert verplichtingen betreffende nationaal bereik (met een minimumsnelheid van 3 Mbps) : 30% na twee jaar, 70% na 4 jaar en 98% na zes jaar. Het lot dat door Mobistar werd gekocht, omvat bijkomende verplichtingen voor het bereik in landelijke gebieden (zestig gemeenten, voornamelijk in Wallonië), die binnen drie jaar moeten worden nagekomen.

Naast de uitbreiding van de 4G-dekking wordt de groei van mobiel breedband ook ondersteund door de stijgende verkoop van smartphones (2,36 miljoen in 2013) en tablets (1,5 miljoen).

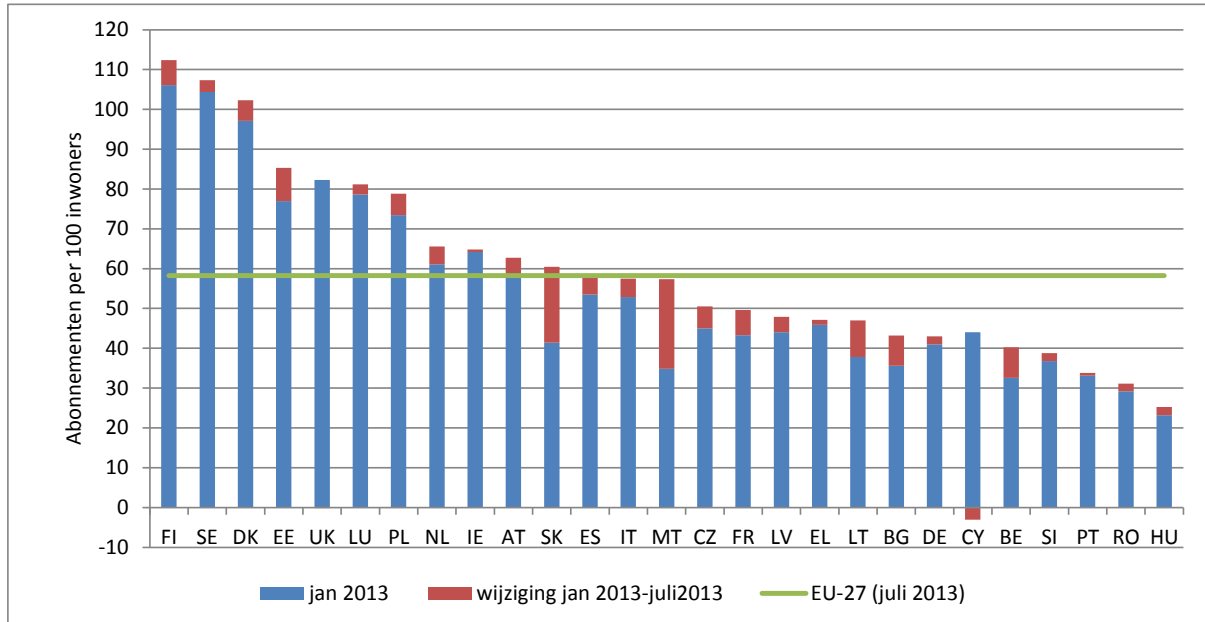
Figuur 70 : Evolutie verkoop smartphones en tablets in België

Bron : Gfk

Als het gaat om de mobiele breedbandpenetratie in Europese context eindigt België op de 23ste plaats in de EU-27 rangschikking. Bij de vorige meting, in januari 2013, stond België nog op de 25ste plaats.

Figuur 71 : Penetratiegraad mobiel breedband

Bron : BIPT (Digital agenda scorebord EC)

7.8.EU/EAA-roaming

7.8.1. Evolutie van de prijzen

Per 1 juli 2013 werden de kosten voor bellen en mobiele data binnen de EU verder verlaagd²⁴. Dit resulteert in de volgende plafonds op de retailmarkt :

Figuur 72 : Gereguleerde roaming prijsplafonds

	Voor 1 juli 2013	Na 1 juli 2013
Bellen/minuut (€cent/minuut)	29	24
Gebeld worden (€cent/minuut)	8	7
Sms versturen (€cent/sms)	9	8
Sms ontvangen (€cent/minuut)	0	0
Data/Mb (€cent/MB)	70	45

7.8.1.1.Spraak roaming

De gemiddelde Eurogesprekstarieven²⁵ van de drie Belgische mobiele netwerkoperatoren situeren zich onder de prijsplafonds die werden vastgesteld door de Europese Commissie.

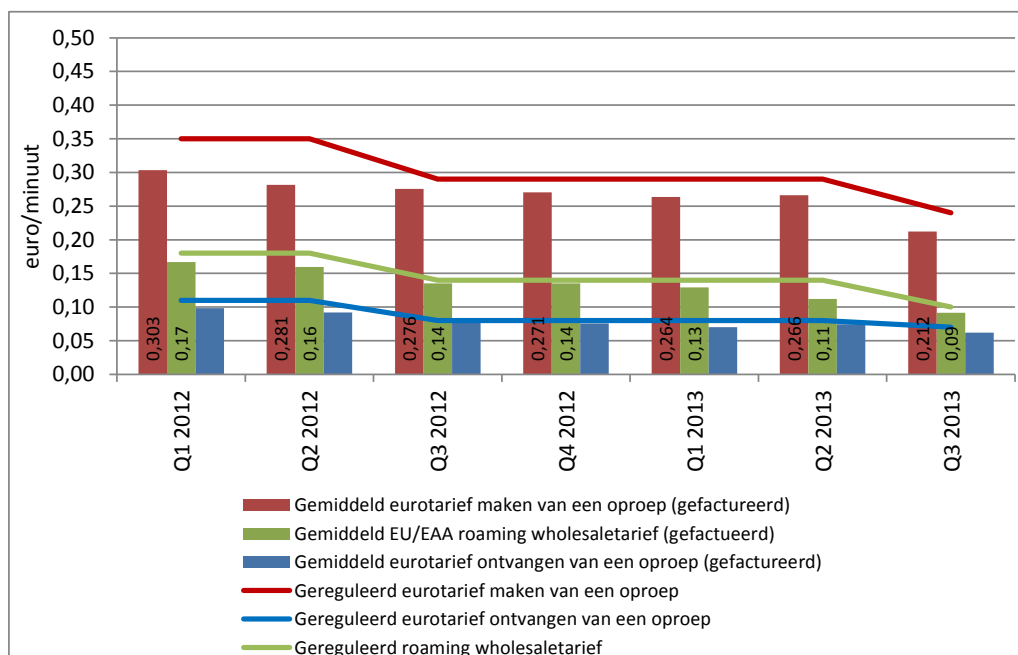
In het derde kwartaal van 2013 bedraagt het gemiddeld Eurotarief voor het maken van een oproep 0,212 euro/minuut (vergeleken met het prijsplafond van 0,24 euro/minuut). Voor het ontvangen van een oproep binnen de EU betaalt een Belgische mobiele abonnee gemiddeld 0,061 euro/minuut (vergeleken met het prijsplafond van 0,07 euro/minuut).

Op wholesale niveau leidt de daling van juli 2013 tot een gemiddeld tarief van 0,091 euro/minuut in Q3 van 2013 (vergeleken met een prijsplafond van 0,10 euro/minuut)

²⁴ Op 1 juli 2012 werd de Roaming Verordening III van kracht die geldig is voor een periode van 10 jaar tot 2022. Ze voorziet in een verlaging van de bestaande gereguleerde tariefplafonds op 1 juli van het jaar 2012,2013 en 2014.

²⁵ Een Eurogesprekstarief is elk tarief dat het in de Roaming Verordening III vastgestelde maximumtarief niet overschrijdt en dat een roamingaanbieder mag berekenen voor de levering van gereguleerde roaminggesprekken. Dit zijn mobiele telefoongesprekken die hetzij geïnitieerd zijn door een roamende klant, opgebouwd op een bezocht netwerk en afgegeven op een openbaar communicatienetwerk binnen de Unie, hetzij ontvangen werden door een roamende klant, opgebouwd op een openbaar communicatienetwerk binnen de Unie en afgegeven op een bezocht netwerk.

Figuur 73 : Evolutie gemiddelde van de gereguleerde roamingtarieven voor spraak

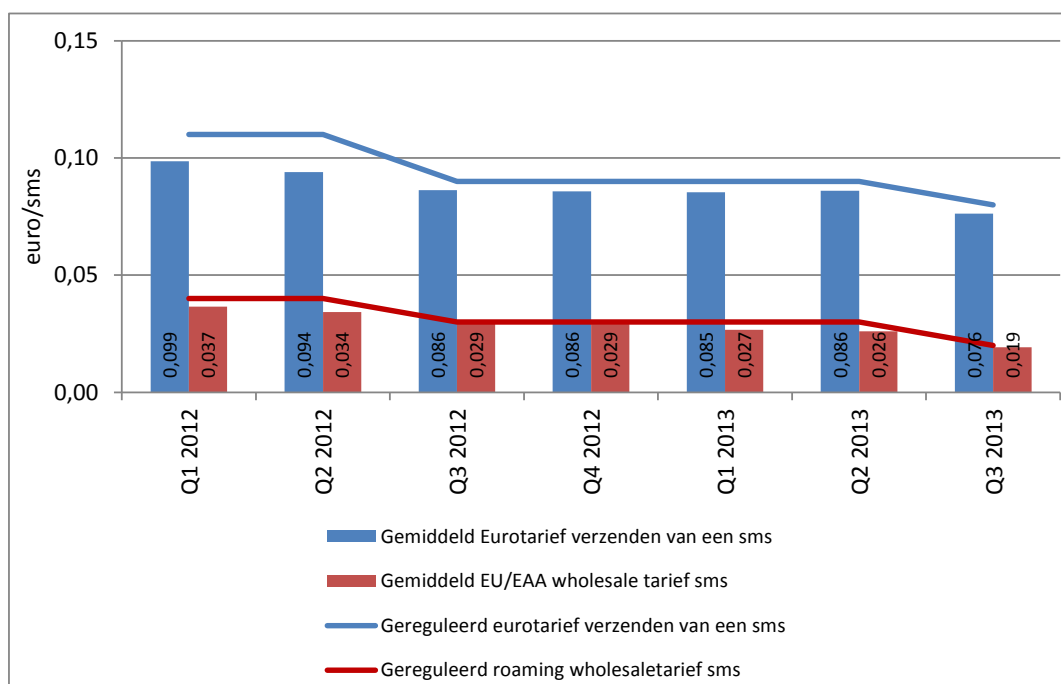

Bron : BIPT (operatoren)

7.8.1.2.SMS roaming

Het gemiddeld Eurotarief voor het verzenden van een sms bedraagt in het derde kwartaal van 2013 0,076 euro/sms (in vergelijking met het tariefplafond van 0,08 euro/sms). Het gemiddeld wholesale sms tarief daalt in de eerste drie kwartalen van 2013 met 27,9% (van 0,027 euro/sms naar 0,019 euro/sms).

Figuur 74 : Evolutie gemiddelde van de gereguleerde EU/EAA sms roaming tarieven

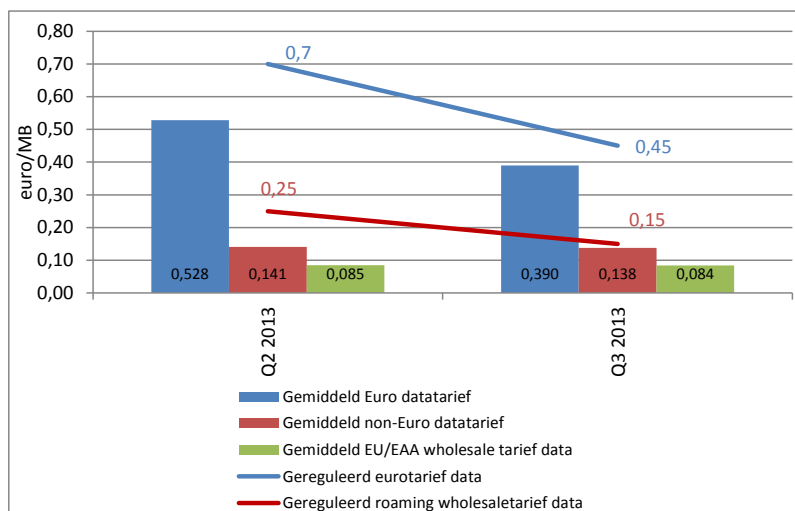

Bron : BIPT (Operatoren)

7.8.1.3.Data roaming

Zowel het gemiddeld Euro-datatarief (0,39 euro/MB) als het gemiddelde van de EU/EAA alternatieve datatarieven, “non Euro-datatarief” genoemd (0,138 euro/MB), situeren zich onder het prijsplafond van 0,45 euro/MB.

Figuur 75 : Evolutie gemiddelde van de gereguleerde en de niet-gereguleerde EU/EAA data roaming tarieven

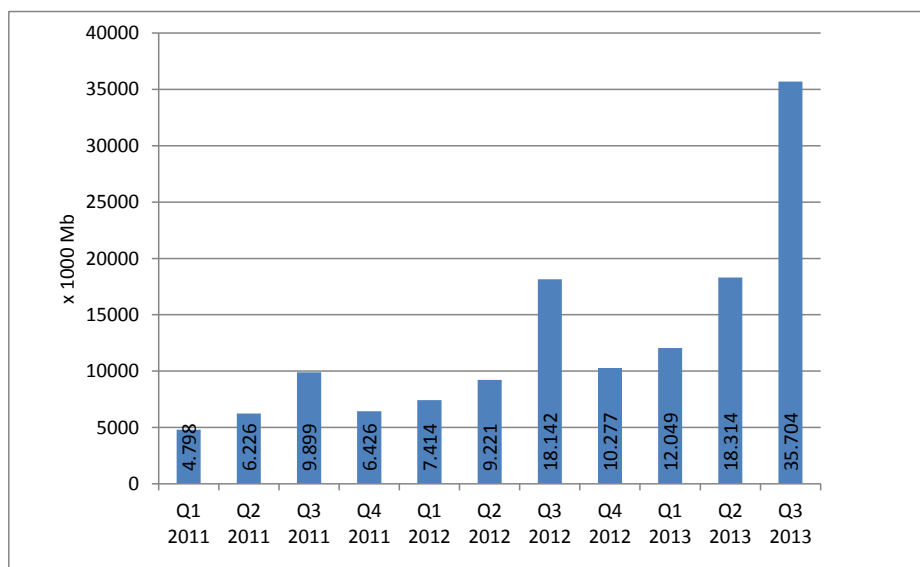

Bron : BIPT (Operatoren)

7.8.2. Evolutie van de volumes

In de eerste drie kwartalen van 2013 gebruiken roaming abonnees van de drie Belgische mobiele netwerkkoperatoren binnen de EU/EER bijna dubbel zoveel mobiele data als in dezelfde periode een jaar eerder (66.067 tegenover 34.777 kMB in 2012)

Figuur 76 : Evolutie roaming volume mobiele data EU/EER

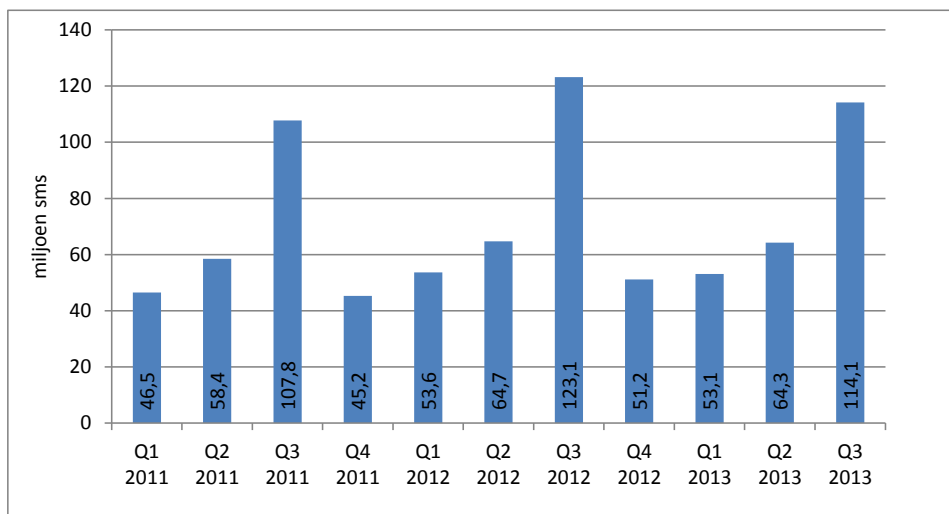

Bron : BIPT (operatoren)

In contrast met de groei van het mobiele dataverkeer vertoont het roaming sms-verkeer een daling met 4% over de eerste drie kwartalen van 2013 (van 241,5 naar 231,5 miljoen sms-berichten). Ook het volume aan roaming spraak gaat achter : - 7,2% over de eerste drie kwartalen van 2013 (van 213,97 naar 198,59 miljoen minuten).

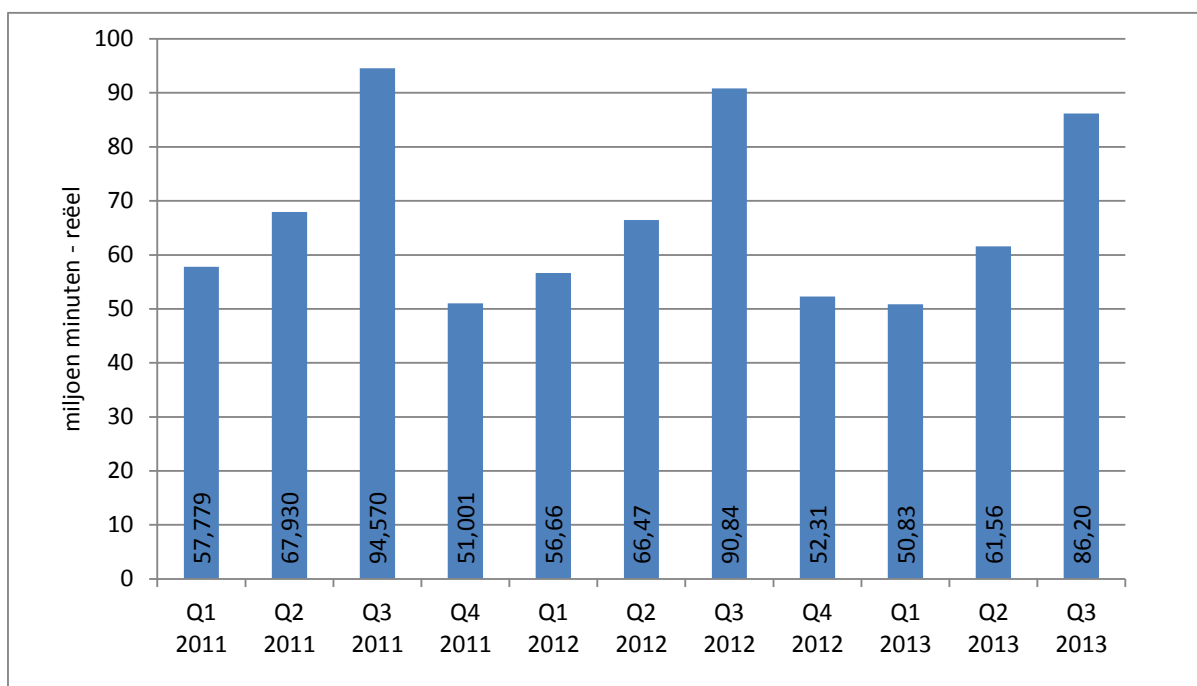
De sterke toename van het mobiele datavolume demonstreert de populariteit van communicatieplatformen en mobiele applicaties die consumenten ook wensen te gebruiken wanneer ze zich in het buitenland bevinden.

Figuur 77 : Evolutie roaming sms-berichten EU/EER

Bron : BIPT (operatoren)

Figuur 78 : Evolutie reëel volume uitgaande roaming spraakminuten EU/EER

Bron : BIPT (operatoren)

8. Televisie

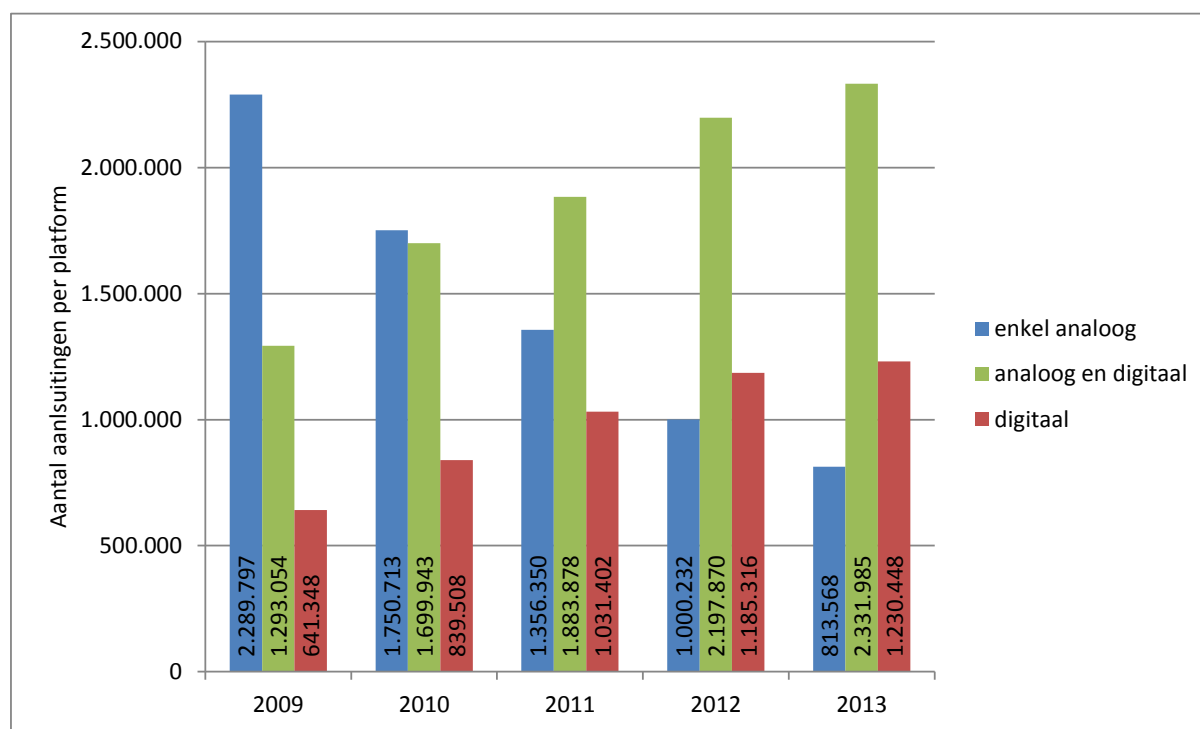
8.1. Aantal TV-aansluitingen

België telt eind 2013 4.376.001 TV-aansluitingen (exclusief satelliet)²⁶. Hiervan beschikken 2.331.985 huishoudens over digitale kabeltelevisie, die de mogelijkheid biedt naast digitale TV ook nog analoge TV te bekijken. Dit stemt overeen met een aandeel van 53% in het totaal aantal TV-aansluitingen : +3 procentpunten ten opzichte van een jaar voordien.

Digitale televisie (IPTV, dus zonder analoge TV) groeit van 1.185.316 naar 1.230.448 aansluitingen. In het totaal aantal aansluitingen versterkt het aandeel van digitale TV (zonder analoge TV) met 1 procentpunt van 27 naar 28%.

Het percentage huishoudens met enkel analoge TV daalt met 4 procentpunten van 23% eind 2012 naar 19% eind 2013, goed voor 818.950 huishoudens.

Figuur 79 : Evolutie TV-aansluitingen per platform

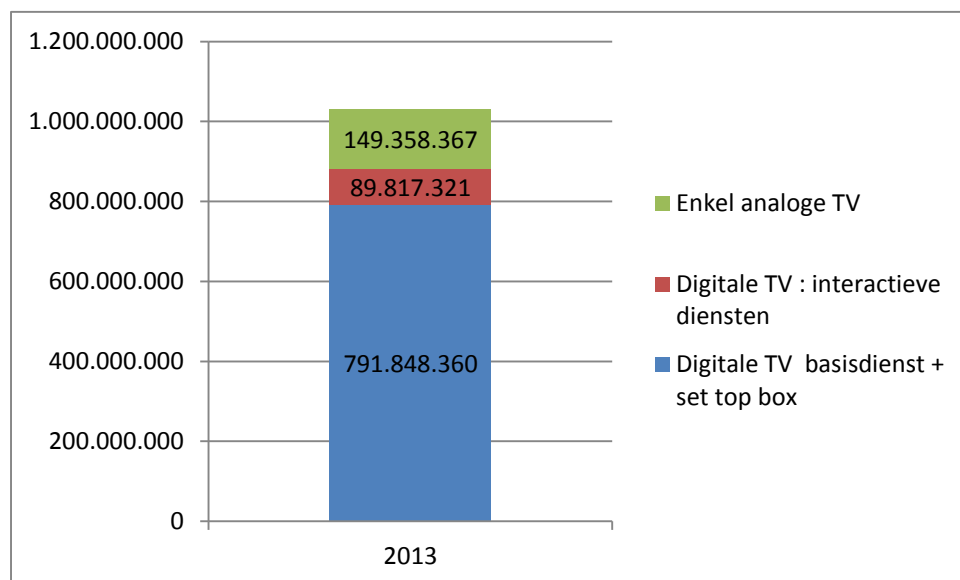
Bron : BIPT (TV-operatoren)

²⁶ Data van Alpha Networks, Base Company, Belgacom, Brutélé, Numericable, Scarlet, Telenet, Tecteo en Wolu-TV.

8.2. Inkomsten en ARPU digitale TV

Televisie genereert in 2013 1,031 miljard euro²⁷ opgesplitst in 149,36 miljoen euro uit analoge televisie en 881,66 miljoen euro uit digitale televisie. 89,8% hiervan zijn inkomsten uit de verkoop van de digitale TV basisdienst en de set top box. De overige 10,2% inkomsten worden gehaald uit interactieve diensten.

Figuur 80 : TV inkomsten 2013

Bron : BIPT (TV-operatoren)

Per digitale TV-aansluiting wordt maandelijks gemiddeld 18,5 euro gespenseerd aan de digitale TV basisdienst en de set-top box.

De interactieve diensten genereren gemiddeld 2,10 euro extra per maand.

Figuur 81 : Berekening digitale TV ARPU 2013

	2013	Waarde
Omzet	Inkomsten uit digitale TV basisdienst + set top box	791.948.360
	Inkomsten uit interactieve diensten	89.817.321
Aantal digitale TV-aansluitingen		3.561.468
Maandelijkse ARPU (euro/maand)	Digitale TV basisdienst	18,53
Omzet	Interactieve diensten	2,10
	Totaal	20,63

Bron : BIPT (TV-operatoren)

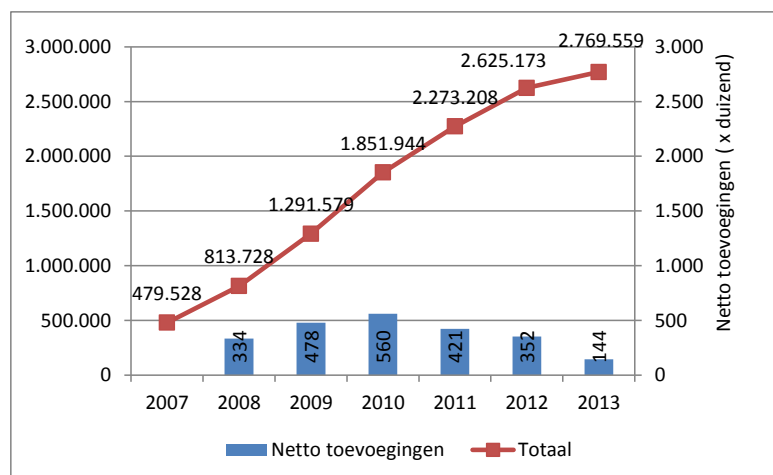
²⁷ Data van Base Company, Belgacom NV (inclusief TV verkocht onder Scarlet logo), Brutélé, Tecteo, Numericable, Telenet.

9.Residentiële bundels²⁸

9.1.Penetratie

Het aantal residentiële abonnees van bundels op het einde van 2013 bedraagt 2.769.559. Vergeleken met een jaar eerder worden er 144.386 bundels meer verkocht, een stijging met 5,5%. De spectaculaire groei van de vorige jaren lijkt wel voorbij.

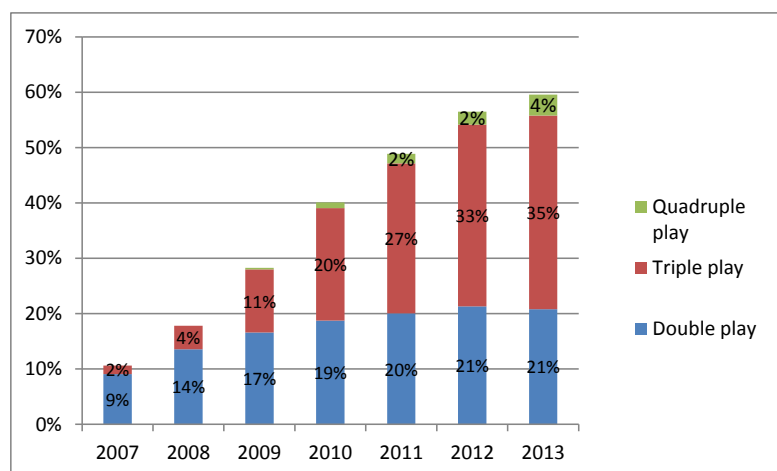
Figuur 82 : Aantal verkochte bundels

Bron : BIPT (Operatoren)

Eind 2013 neemt 59,7% van de Belgische huishoudens telecomdiensten af via een bundel. Dit gebeurt het vaakst onder de vorm van een triple play bundel.

Figuur 83 : Penetratie van de bundels bij de Belgische huishoudens, per type multiplay

Bron : BIPT (Operatoren)

²⁸ Onder een bundel wordt verstaan het afnemen van meerdere producten (breedbandinternet, vaste telefonie, mobiele telefonie en/of digitale televisie) bij dezelfde operator door residentiële gebruikers. Deze bundels worden doorgaans door middel van één factuur gefactureerd. Het voorkomen van een korting in vergelijking met het afzonderlijk afnemen van deze producten is hierbij geen noodzakelijk voorwaarde.

9.2. Residentiële bundelsamenstelling

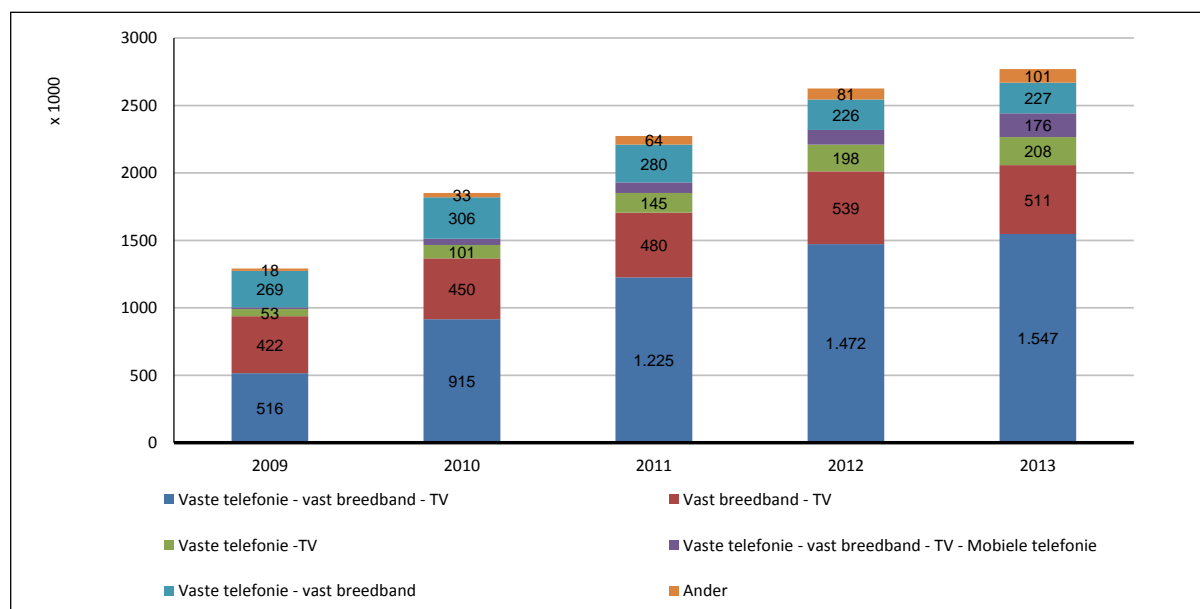
De bundel die het meest wordt verkocht is samengesteld uit vaste telefonie, vast breedband en televisie. Met 1.546.655 bundels heeft deze combinatie een aandeel van 55,8% in het totaal aantal verkochte bundels.

De tweede meest verkochte bundel, met 510.964 eenheden, bevat twee producten : vast breedband en televisie. Dit type van bundel verloor 5,2% op een jaar en maakt eind 2013 nog 18,4% uit van alle verkochte bundels.

De derde bundel in de rangschikking van de meest verkochte bundels is vaste telefonie en vast breedband : +0,6% tot 227.167.

De vierde belangrijkste bundel op de markt is de double play bundel met vaste telefonie en televisie. Met 10.047 extra bundels ten opzichte van het jaar 2012 blijft het aandeel in het totaal aantal verkochte bundels stabiel op 7,5%.

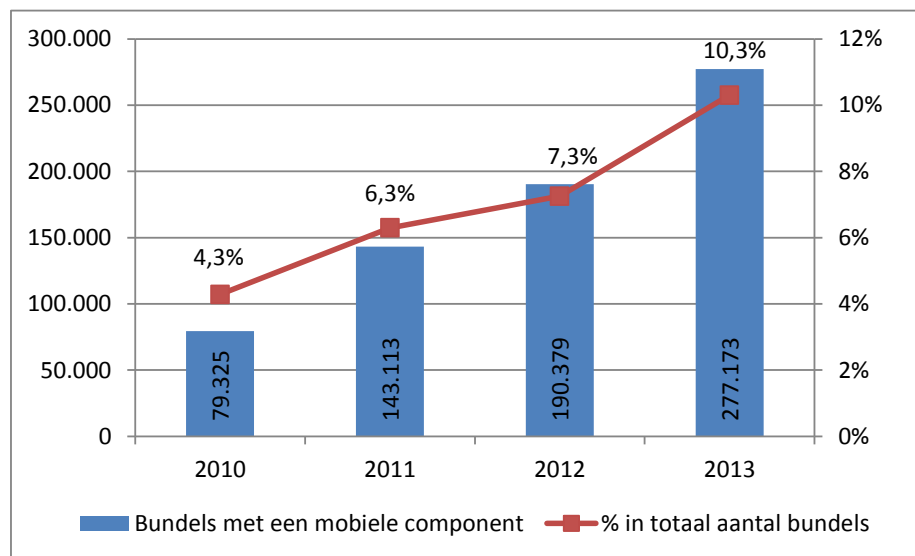
Figuur 84 : Aantal verkochte bundels, per samenstelling

Bron : BIPT (Operatoren)

Bundels met een mobiele component vertonen een groei met 45,6% tot 277.173.

Figuur 85 : Bundels met een mobiele component (telefonie-breedband)

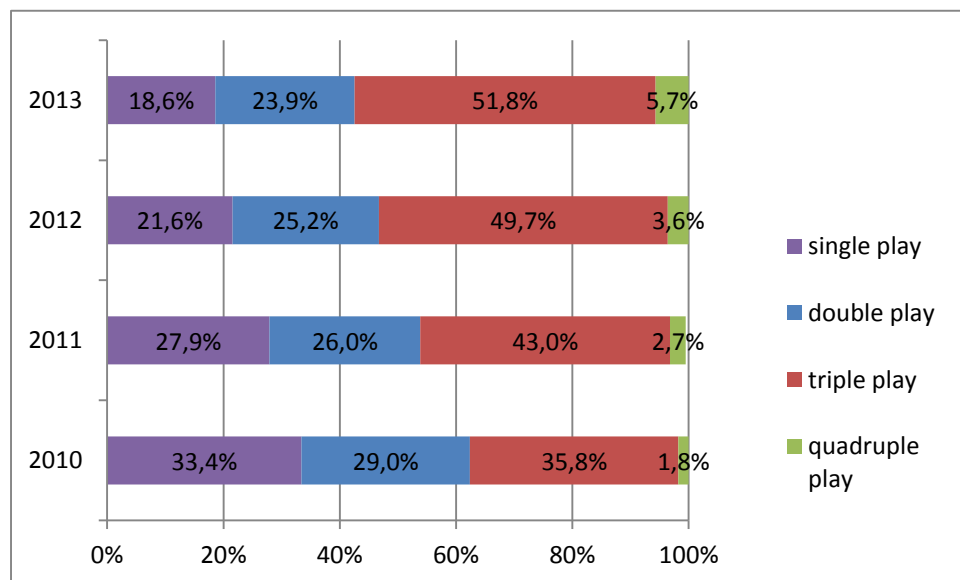

Bron : BIPT (Operatoren)

9.3.Residentiële bundels met vast breedband

De tendens tot afname van de verkoop van vast breedband als standalone product zet zich verder : eind 2013 wordt vast breedband door 18,6% van de residentiële breedbandabonnees afgenomen onder ongebundelde vorm.

Figuur 86 : Aandeel van vast breedband in een bundel en als standalone product

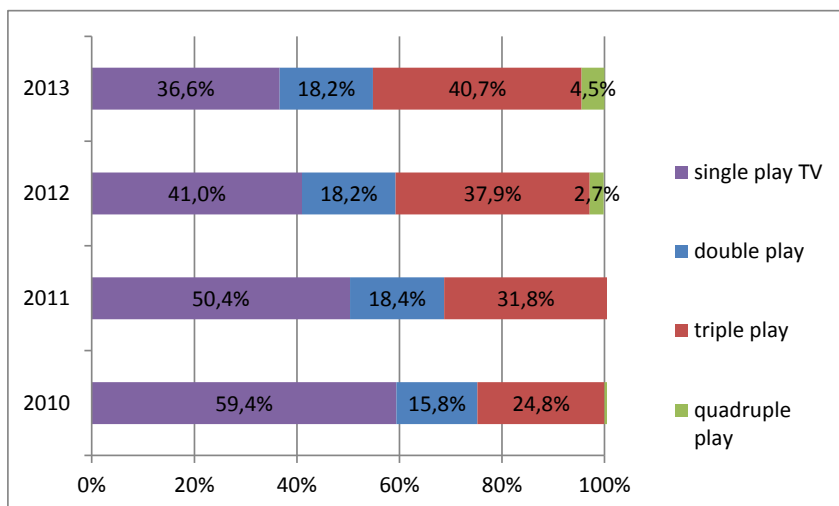

Bron : BIPT (Operatoren)

9.4. Residentiële bundels met digitale televisie

Digitale televisie wordt door 63,4% van de residentiële televisie-abonnees aangekocht in een bundel. 40,7% koopt 2 bijkomende producten, 18,2% koopt digitale televisie als onderdeel van een double play bundel en 4,5% als onderdeel van een quadruple bundel.

Figuur 87 : Aandeel van digitale televisie in een bundel en als stand alone product

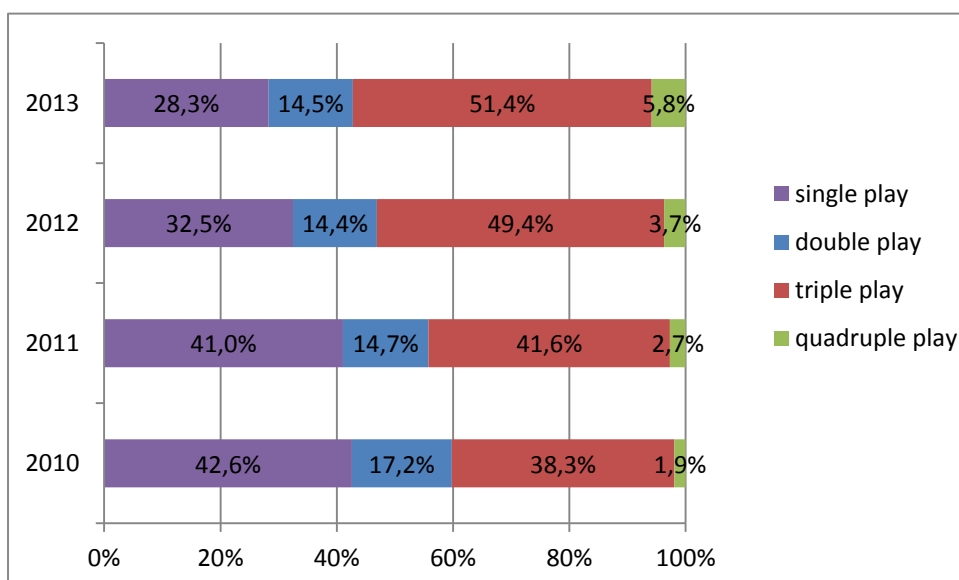

Bron : BIPT (operatoren)

9.5. Residentiële bundels met vaste telefonie

Stand-alone vaste telefonie gaat verder achteruit doordat vaste telefonie vaker in een bundel wordt verkocht : 28,3 % van de residentiële vaste telefonie-abonnees koopt vaste telefonie als een afzonderlijk product buiten een bundel tegenover 32,5% een jaar eerder.

Figuur 88 : Aandeel van vaste telefonie in een bundel en als stand alone product

Bron : BIPT (operatoren)

Gebruikte afkortingen

ARPU	Average revenue per user
BU	Bottom up
CPS	Carrier preselection service
DSL	Digital subscriber line DSL is een digitale datacommunicatietechniek die een relatieve hoge datasnelheid mogelijk maakt over een koperdraadverbinding. Er bestaan diverse DSL-oplossingen zoals adsl, sdsl en de recentste variant vdsl2.
EC	Europese Commissie
EER	Europese Economische Ruimte
FWA	Fixed wireless access. Draadloze technologie vervangt koper om klanten te verbinden met het breedbandnetwerk.
ICT	Information and communications technology
ISDN	Integrated services digital network
ISDN-BA	Integrated services digital network – basic access
ISDN-PRA	Integrated services digital network – primary access
ISP	Internet service provider
LRIC	Long run incremental costs
M2M	Machine to machine
MNO	Mobile network operator
MTR	Mobiel termineringstarief
MVNO	Mobile virtual network operator Het MVNO concept houdt in dat deze operatoren hun eigen mobiele diensten aanbieden via het network van de bestaande mobiele netwerkoperator.
OLO	Other licensed operator
PSTN	Public services telephone network
SMS	Short message service
VOB	Voice over broadband